CLAVDII GALENI PERGAMENI DE DIFFERENTIIS FEBRIVM LI-BRI DVO,

Laurentio Laurentiano Florenti-no interprete,

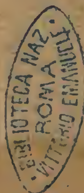
Accuratè per Simonem Thomam recogniti, & ex fide Græci exemplaris penè alij facti.

REM MAXIMAM SIBI

PROMITTIT PRUDENTIA.

LVGDVNI,

APVD GVLIEL. ROVILLIVM,

SVB SCVTO VENETO.

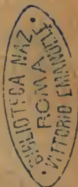
M. D. XLVIII.

METHODVS LIBRORVM DVORVM DE DIFFERENTIIS FEBRIVM.

***

ALENVS *statim initio designat unde febrium differentiæ traducantur. Quæ omnino à substantia rei quæ definitione febris explicatur uel accidentibus, & maximè ijs quæ propria sunt & quasi familiaria febri* ἐπουσιώδη *inde uocat Philosophi, quia rem ipsam necessariò consequãtur, aut certè ut plurimùm ei accidant: differentias repetit, deinde alijs quæ communia quæque ambigua in hoc & aliud febrium genus incidunt. Quæ posteaquàm breuiter statuit, uexat medicos qui sine arte & methodis logicis diuidant atque ita rudes commentarios tradant sine arte, œconomia, & ordine. Quæ ut plenius intelligantur recurrendum ad præcepta logica in quibus facultas diuidendi constituta, recognoscẽdum ex Philosophis quid* πλεονασμὸς, ἔλλειψις, ἀφαίρεσις, παράλειψις, πρόσθεσις, ὑπέρβασις, *quæ denique uitia & uirtutes diuisionis. Iam uerò ex Hippocrate plenam febrium diuisionem transcribit. Ex quo in compendium & certas differẽtias*

contrahit. Atque hic ad aliud methodi genus se conuertit διακριτικὴν Plato, Hippocrates διορισμὸν & διαστολὴν appellauit. Ars est quæ iam distinctas species inter se comparat quid in ijs cõmune & proprium quid idem & diuersum, quid denique simile ac dißimile dijudicat. Atque ita partim communibus, partim proprijs singularũ essentiam constituit, & definitione explicat. Rursus constitutas species subalternans καθ' ὑποδιαίρεσιν appellatam secat, atque iterũ ad διορισμὸν redit, eaque persequitur dum ad postrema uentum sit, differentias quasdam accidentarias seorsum annotat & eorum causas quæ in febrium naturam incidunt, statæ periodi fluxionum & similium. Simplices quoque febres primùm, deinde complexus artificiosè declarat.

CL. GAL. PERGAMENI DE DIFFERENTIIS FEBRIVM, LIBER PRIMVS,

INTERPRETE LAVRENTIO LAVRENTIANO FLORENTINO.

Quænam sint febrium differentiæ principales, & quòd essentia febrium sit in genere caloris præter naturam. CAP. I.

IFFERENTIAE febrium, maximè quidem propriæ ac principales, secũdum earum substantiam sunt: aliæ verò secundum aliquod accidẽs. Quoniam verò & ipsorũ accidentium non vna est natura, sed alia quidẽ propinquiora, magisq; propria diuidendæ substãtiæ sunt, alia verò remotiora ac magis aliena: idcirco & earum quæ hinc sumuntur differẽtiarum minimè vnum genus est. Itaque maximè quidem peccant, quicunque differentias proprias ac maximè principales omittunt. Deinde verò, quicunque mẽtione harũ facta permiscent cum eis differentias accidentales æqualiter omnes, minimè discernẽtes

Febriũ differẽtia duplex.
Accidens duplex.

Πλατονασμὸς in explicandis differentijs intelligitur non solũ quia extra naturam rei, quæ diuiditur excurrit diuisor, sed quia plures enumerat quam institutũ in præsentia requirat, hic enim ita tractatur ars ut aliquid prudentiæ & consilio relinquatur. Explicatio dictionis repetẽda ex comment. Galen. in 6. epid. 1. ubi multis tum alia explicãtur, tum hoc uerbum πεμφιγώδεες, at in exegesi uocum Hippocratis breuius ἤτοι νοτίδος μεστοὶ καὶ ὑγρότητος ἢ καὶ πνευματώδεις, in quibus scilicet magna uis humiditatis & flatuum est.

vtiles ab inutilibus. Non solùm autem peccarunt plærique medicorum in ipsis differẽtiarum generibus, aut plures quàm oporteret tradẽdo, vt inutiliũ quoq; meminerint: aut pauciores, vt nõnullas etiã vtiles omiserint: sed etiam diuidẽdo genera ipsa in proprias differẽtias, similiter errarunt. Ne longius abeas, quum primùm ac maximè proprium differentiarum genus, ab ipsa diuidẽdæ rei substantia sũmatur, videas tamẽ nõnullos medicos prætermisisse vniuersum hoc genus, alios verò diuidẽdo plura quàm opus esset statuisse, aut in primis substitisse, tametsi Hippocrates optimè fecerit diuisionẽ lib. 6. Epidemion. Dictio autẽ habet in hunc modũ: Febres, hæ quidem manu sunt mordaces, illæ verò mites: quædam autem non mordaces, sed increscentes; nonnullæ acutæ, sed ab ipsa manu deuicta: quædã statim ardẽtes, quædam verò semper debiles, siccæ: aliæ salsæ, aliæ † inflatæ, aspectu graues,

ues,aliæ ad manum humidæ, aliæ rubicũdæ valde, aliæ liuidæ, aliæ præpallidæ, & alia istiusmodi. Apertissimè enim hoc loco ab ipsa rei substantia, simulq; ab ipsa dignotione in proprias differentias fecit diuisionem. Nam essentia quidem febriũ est in genere caloris præter naturam. Differẽtiæ verò caloris,& ex eo quòd maioris minorisque rationem admittat,sumuntur, & ab ipsa materia,in qua calor ille præter naturam existit, & ab ipso mouendi modo:quas omnes complicans,cum dignoscendarum earum ratione scripsit,quemadmodum procedente sermone docebimus.Porrò autem quæ à maioris minorisque ratione ducuntur,sunt manifestæ : & in hoc genere differentiæ, medicis mos est magnam,ac paruam febrẽ nominare,verùm impropriè quidem de rei qualitate quantitatis vocabulum enuntiant,sed ita facere cõsueuerunt, non in febre solùm, sed in aliis sexcẽtis, quæ in qualitate quidẽ ipsa essentiam habent, cæterùm magna paruaq; nominantur. Quæ vérò differentiæ à materia sumũtur, in qua calor ille præter naturã consistit,maximè propriæ caloris præter naturã differentiæ sunt:siue corpus ipsum cordis præhenderit, siue humores conditos in ipsius ventriculis. Reliqua autẽ ac tertia differentia est, vbi aërea substãtia sola admo-

Differentiæ à materia ductæ maximè propriæ.

dùm incaluit, humida verò ac solida corpora adhuc quidem incalescunt, sed nondum incaluerunt. Nō enim parùm differt, incalescere aliquid dicas, an incaluisse. Sed discas

Analogia. euidentisſimè, id quod dicitur, ex his exemplis. Finge aquam calidam inditam lebeti frigido, deinde ab ea ipsa aqua calefieri contactu ipsius lebetis corpus, nondū autem totū exquisitè incaluisse, & rursus finge in calidum, atque ignitum lebetē frigidā aquam inditam, deinde calefieri quidē adhuc, nondum autem incaluisse. Ex his exemplis, cū secundo quidem prima febrium differentia similitudinem habet, quas corpus ipsum cordis præhendisse docuimus: cum primo autē, secunda, quas conditos in ventriculis humores occupasse diximus. Reliqua autem ac tertia differentia exēplum omnino simile non habet: sed claritatis causa, finge fabrilē follem trahere ad se aërem admodū calidum: deinde calefieri adhuc ab eo, nondum autē incaluisse. Sed exemplū magis indicabit rei declarandæ naturam, si finxeris, in folle contineri humorem: atque adhuc magis, si foramina follis per quæ trahit atque emittit aërem, ita angusta effeceris, vt humori quidē inuia, aëri verò peruia sint. Qua sanè in re potisſimum diſsident naturæ opera, ab his quæ homines ipsi efficiūt. Etenim sub-

stā

ſtantia aërea permixta cum ſanguine eſt in omnibus arteriis, per multa foramina pariter ſpirantibus: ac nihilominus in ipſo corde, vt quæ per eas omnes confluat.

Calorem accendi interdum in ſpiritibus, interdum in humoribus, interdum in partibus animalis ſolidis, quas Hippocrates continentia nominauit. CAP. II.

Febrium ordo.

HIc ergo calor præter naturam, quem appellamus febrem: alias ex alio de prædictis incipit. † Occupat autem, ac ſimul afficit cum eo quod affectum eſt, reliqua duo genera Facillimè ergo calor ex humoribus ad ſpiritum trāſmeat: humores autem tardiùs ignem concipiunt à ſuccenſo ſpiritu: atque etiam ſolidum corpus promptius tribuit calorem humoribus, aëriæq; ſubſtantię, quàm ipſum ab illis accipiat, omnis enim ſubſtantia tenuis faciliùs quàm craſſa alteratur. Tenuiſsimus autem aër, craſsiſsima autem corpora ſolida ſunt: humores medio genere ambigũt. Nec quicquàm refert præſenti loco, ſpiritum vel aërem apppellare, nã de his alibi fuſiùs diffinitũ iam eſt. Nunc verò ſufficiet illud tantũmodo ſcire, quod (puto) Hippocrates indicãs dixit, Cõtinẽtia, ac cõtenta, & impetũ facientia. Continẽtia quidẽ appellans, ipſas corporis partes ſolidas: con-

† ἐπινέμεται depaſcitur & quaſi ſerpit tranſitq; è ſpiritibus ad humores & contrà atque hinc etiam ſolidum corpus peruadit.

Facilè permutabilia.

Continentia, contenta, & impetum facientia.

tenta autem, humores: impetum verò facientia, spiritus. Febrilis enim dispositio aliàs ex alio de prædictis incipit: verùm in eo genere quod primum affectum est minimè permanet, sed occupat reliqua duo: ac nisi priùs soluatur, processu tẽporis illa similiter afficit, atq; hæc summa sermonis est. Sed oportet ea quæ dicta sunt, demonstrare, notasque vniuscuiusque generis febrium percurrere. Statim itaque de generatione earum dicere aliquid opus est.

Febrium genera se consequio trahunt.

Quonam modo febris ephemera, id est, diaria ex causis primitiuis atque euidentibus prœbendat, qualis empiricorum qualis rationalium uia sit ad inuentionem, quæ quoniam partim experiẽtia, partim ratione perficiatur, sine methodis logicis esse non potest. Ex suppositione paulatim ad genus febrium descendit, & hoc ex materia diuidit. CAP. III.

EX lassitudine ergo, ira, mœrore, vstione, frigore, insomnio, cruditate, temulentia, ac satietate, quosdam febricitare cunctis hominibus perspicuum est, ab ipsa rei euidentia edoctis. Quinetiam pestilentem aëris conditionem afferre febrem, minimè ignorant, quicunque intellectu participant: quemadmodum & versari cum his qui peste laborant, periculosum esse.

Febriũ generatio & causæ prægressæ.

Aff

Affici enim periculũ eſt,quaſi à ſcabie quadã, aut ophthalmia. Periculoſum prætereà eſt,conſueſcere his qui tabe tenentur,atque in totum cum omnibus qui putridum adeò expirant,vt domicilia in quibus decumbũt, grauiter oleant. Conſtat prætereà ex lõgo rerum vſu, vt qui conſuetudinem exercitationis omiſerint, vt aliis multis morbis, ita nihilominùs febrilibus corripiantur. Et itẽ, vt quæ vocatur plethora generet febres,atque etiã praui cibi, ac medicamẽta, & æſtus circa Canis ſyderis ortũ: & alia huiuſmodi cũctis hominibus(vt ita dixerim)perſpicuũ eſt. Quæ verò ab ipſis in corporibus noſtris fiat affectio ex qua febricitamus, minimè ſciunt,neque plærique hominum, neq; quidem medicorum. Duplex autẽ genus ignorantium talis eſt: alterũ quidem, quòd ipſã experientia tantũmodò nititur,tãquàm nulla rei cuiuſquàm natura,ratione poſsit inueſtigari. Alterum autem genus eſt eorũ qui ſapientes quidẽ videntur, ſed cùm ignorent æquè quàm priores,ſcientiæ tamen habent exiſtimationẽ. Ignorare autem eos contingit,quia nullam habent in methodis logicis exercitationem,ex quibus cognoſcuntur ac diſcernuntur à demõſtratiuis ſumptionibus veriſimilia quidẽ,ſed quæ nihil veri aut inuenire aut demõſtrare poſſunt. Huic autem

Contagioſi morbi.

Putridum expirantes.

Ignorandtium genus duplex

Ignorantiæ cauſa.

Logicarũ methodorum uſus.

insci

inſcitiæ inſolentia acceſsit, ob quã nonnulli ex eis in tantam audaciam atq; amentiam deuenerũt, vt nec ea quę omnes homines cognoſcunt, experiẽtiâ ipſa edocti, febriũ cauſas eſſe concedant. De quibus cum libro de cauſis procatarcticis abũdè docuerim, nihil opus eſt hoc loco mẽtionem facere temerariæ loquacitatis eorum. Neque enim cõtradicere, neque ſoluere ſophiſmata hoc libro inſtitui: ſed inſtituere ac docere, ſubiiciendo

Poſtulatũ. ea quæ alibi à nobis ſunt demõſtrata, ac docendo differentias febrium. Subiiciũt ergo, caliditatem, frigiditatem, ſiccitatẽ, atq; humiditatẽ eſſe elementa corporũ, ac fieri pri-

Febris intemperies eſt calida. mas ægritudines ex intẽperie horũ, è quibus vna febris exiſtit, quoties calor quidã præter naturã in corde extiterit. Differẽtiæ autẽ ſecundũ genus caloris, de quibus præſens ſermo tractat, ab ipſa materierũ genere triplicium differẽtia ducũtur, ſuſcipiẽtiũ † igneã caliditatẽ. Aut enim in ipſo corpore cordis,

† Πυρετώδη. i. febrilem. aut in humoribus prima ipſa accẽditur, vt dicebamus, aut in ſpiritu. Præueniunt autem omniũ febriũ cõſtitutionem nonnullæ cauſæ omnibus manifeſtę, de quibus paulò antè

Empirici & rationalis differẽtia. docuimus, ex quarum obſeruatione empiricus quidem medicus ad curationem nonnihil iuuatur. Rationalis verò ad ipſam rei naturã accedens, per indicationes ab illa in futur

tur

turorum præſenſionem, atque inuentionem curationis, iuuatur: vtẽs omnibus quidẽ experientiâ ipſa inuentis, adiiciens autem ipſis multa ex docendi via rationali. Quæ ergo ſint per vtranq; partem inuenta (experimentum intelligo ac rationẽ) alio loco docuimus. Quæ verò diſpoſitio ab vnaquaq; cauſa procatarctica in corpore conſiſtat accendens febrem, nunc docere inſtituimus.

Rationalis utitur & ratione & experimento.

Multas eſſe cauſas caloris præter naturam, ex quibus gignitur febris, quoties ſuſcipientia corpora promptè ſe habeãt ad continendum diutius caliditatem. CAP. IIII.

CVM ergo videamus nõ vnum modum, neque generationis, neque auctionis caliditatis (quando ne ipſius quidem ignis modus vnus eſt) ſed gignitur aut propter motum, aut propter putrefactionẽ, aut quia alteri caliditati conſueſcit, aut propter ſuppreſsionem calidi effluuii, aut propter permixtionem calidæ ſubſtantiæ, tanquàm de fonte quodam ebullientis aut genitæ, ſcilicet ad noſtrum ſenſum, aut augentis caliditatem: neceſſe eſt omnes febrium cauſas in prædictos modos reuocari: qualis ſi lubet æſtus eſt, ſiue ex ipſo ſole actio talem habeat appellationem, ſiue affectio quæ in corpore efficitur, ſiue ea quæ iã effecta eſt. Nã

Caloris multiplex generatio.

Febrium cauſæ uniuerſales.

Aeſtus.

&c

Febris sedes est cor. & ea ipsa calor est præter naturam:nondum tamen febris, nisi cor ipsum concalefecerit. *Calor ex calidi occursu.* Sanè totũ hoc genus causæ ex cõsuetudine efficitur rei calefacientis,siue sol, siue ignis, siue medicamẽtum fuerit id quod calefacit, extrinsecus quum aut attingit, aut propiùs accedit,aut consuescit,vel quouis, alio modo libeat appellare. *Calor ex motu & ebullitiõe.* At verò ira quasi ebullitio quædam ac motus vehemens est irascibilis facultatis, quæ in ipso corpore cordis sedem habet. *Iræ calor quando fit febris.* Cõcalescit autem interdum cũ ea spiritus, atq; interdũ sanguis, & si promptè se habeant suscipientia corpora ad continẽdum diutius caliditatem : quãuis ipsius cordis motus destiterit, hæc permanent calida præter naturam,tuncque febricitare hominem necesse est. Hæc ergo febris principium habet, motum atque ebullitionem natiuæ caliditatis. *Febris ex mœrore.* Febris autẽ quæ ex mœrore consistit,non etiam ebullitionẽ,sed motum tantummodò principium habet. *Ex laßitudine.* Si autem ex lassitudine efficiatur, principiũ quidem habet motum ampliorẽ musculorum, ac neruorum,& ligamentorum,& articulorum,quæ quidem prima calefiunt:calor autem continenter cordi distribuitur, ac tunc febricitant. *Calor ex suppreßione calidi effluuij.* Vbi verò febris propter densitatem cutis accẽditur,qualis maximè astrictis refrigeratisq; fieri solet:collecto in corpore

re mordaci effluuio cõsistit. Difflãtur enim semper animalium corpora duobus modis, emissis foras quotidie vaporosis, fumosisq; excremẽtis: attracta autem intrò aërea substantia refrigerante, atque ventilante naturalem caliditaté. Vbi igitur fortis causa cõdensando cuté prædictos meatus astringat, sæpe plethorã inducit, quoties vaporosa ac benigna materia affluit: interdũ febrem cõmittit, quoties acris, ac mordax fuerit. Idq; maximè quum ex eo augetur calor, quia refrigerans aër intra corpus non trahitur. Excernitur auté excrementũ acre, ac mordax, aut iis qui sunt naturâ malis humoribus pleni, aut iis qui malos cibos ingesserũt, aut sæpè nõ benè cõcoxerunt, præsertimq; iis qui prçterquã quòd cibis dictis vescũtur, etiam limosam, aut lutosam, aut cœnosam, aut palustrem, aut stagnãtem, aut alio quouis modo corruptam & putrefactã aquam bibunt. Eodẽ modo euenit, vbi immoderatè laborẽt, aut vigilẽt, aut † angore afficiantur, aut acria medicamẽta frequẽter ingesserint. Cibos aũt malos intelligo, & qui ex natura tales sunt, vt allia, cæpe, nasturtiũ, porrũ, brassica, ocymũ, vrtica: & alii quicũq; nominãtur agrestes, vt lapsanæ apud nos: atque etiã qui boni sunt ex natura, sed ob putredinem quãdam prædictis æquale, aut maius sæpe-

Difflationis forma duplex.

Effluuium uaporosum & mordax.

Auctionis caloris causa potissima.

Effluuium mordax quibus excernitur.

† φροντίσι.

Cibi mali forma duplex.

numerò vitium acceperunt, vt ordēū, ac triticū,& aliæ omnes fruges:partim ob tempo ris longitudinē ad putridam dispositionem deductæ:partim situ quodam repletæ, quia prauè repositæ sunt:partim ex prima generatione ab ipsa rubigine vitiatæ. Tales igitur cibos etiā nūc pleriq; comedere coacti præ fame,vel febribus putridis, ac pestilētibus mortui sunt, vel † pustulis scabiosis aut leprosis correpti. Vbi igitur corpus fuerit plenū talibus humoribus,nulla autē obstructio in visceribus fuerit,atq; animal in cute tota liberè difflatur, ac refrigeretur, sanum quidē existit:sed breuē,lubricamq; obtinet sanitatem. Vbi verò exterior terminus aut astringatur,aut in profundo meatus obstruatur,si adstringatur,nunc dictū febrium genus,si oppiletur,id quod paulò pòst dicendū est,cōsistit. Nihil igitur mirū videri debet, si ex cruditate,hi quidē febricitēt:illi nihil eiusmodi patiātur. Etenim iis qui malis iam humoribus pleni sunt, ac malè difflātur, aut intēpestiuè laborāt,aut lauātur temerè,prōptum est febricitare. Iis autē qui bonis sunt pleni humoribus,ac probè difflātur,& quiescūt,ac † fouēt ad iecur,& ventriculū attinētes partes,impossibile est febricitare (in iecore enim ac ventre manet quicquid corruptū est,ac tēporis spatio paulatim cōcoquitur

Cibus bonus tripliei forma uitiatur.

Vitiosi cibi incommoda.

† ἐξανθήμασι.

Astrictionē & obstructionē alia febres sequūtur.

Ex cruditate febricitantes.

Febricitare paràti.

† Θάλπαι τὰ κατὰ τὴν γαστέρα &c. bene habēt à iecinore, & uētricu

tur atque efficitur benignum.) Quemadmodum & iis qui motus fortiores sustinuerint, aut in sole æstiuo steterint, aut in balneum calidum dulcium aquarũ descenderint, cibi corrupti in vniuersum corporis habitũ trãssumuntur: sic eos quibus corrupta cibaria deorsum deferũtur, febris minimè sequitur nisi propter aliquã aliã causam: vt si sæpenumero surgẽdo in lassitudinẽ inciderint, aut ventrem ipsum inflammatio tentauerit.

lo, ea enim formula dicẽdi κατὰ τὴν γαστέρα, magis uẽtriculus quàm quæ uicina uentriculo intelligitur quãquã & uicina.

Ex putredine accendi febrem, cuius causa est obstructio: ac potissimum putrescere, quæcunque calida atque humida sunt.

CAPVT V.

Obstructio.

Putrefactioni obnoxia.

Plenitudo ad uires.

CAeterùm si meatus obstruantur atque humores stipentur (nam de ea re docere distuli) animalia putridis febribus tentantur. Promptissimè enim putrescũt, quæcunque calida & humida, & multa sunt in locis calidis, nisi difflentur, ac refrigerẽtur. Ergo neque mirũ videri debet, quamobrẽ febres sequantur plethoram: quoniã per eiusmodi dispositiones multæ obstructiones efficiuntur, ac totũ corpus difficulter difflatur. Igitur ex plenitudine quæ est ad ipsas vires, humores ipsi citò corrumpuntur, neque euicti, neque concocti, probè: quippe quòd vires conficientes eos, debiliores existant.

Quocirca quæcunq; cibaria glutinosa crassaq; sunt, morbos cōmittere magis possunt, obstruere enim, atq; stipare humorē ex illis facilius est. Sed nonne cōtrarias scilicet extenuātia & acria, morbos committere possunt? Vidêtur enim qui alterutro victus genere frequētius vtūtur, febre similiter præhendi: quia hæc omnia (vt antè diximus) malos humores gignere assolent. Hæc ergo, ratione ea quòd malos humores gignunt, febrium causa sunt: alia verò ratione putredinis, quæcunq; glutinosa, crassaq; existunt. Nec secus partes inflammatione affectæ ratione putredinis accendunt febrē. Impactus enim in eas, qui influxit †humor, vbi fuerit naturâ calidus, quia nō benè difflatur, putrescit. Vbi igitur †decurrēs humor fuerit planè biliosus, caliditas † sacro igni subsimilis occupat partē, vbi sanguineus † inflāmatiōi subsimilis ex ambobus verò mistus, vel erysipelas fit phlegmonodes, vel phlegmōe erysipelatodes: nomē quidē sumens ab humore dominānte, † denominationē verò accipiens ab altero. At verò ex his omnibus accēditur febris, ratiōe societatis. Semper enim simul cum eo quod incaluit, pars continua calefit, quousque affectio ad cor ipsum peruenerit. Nam & continuè carbunculis partes cum eis simul calefiūt, genitis ex sanguine perquā

cali

Ex inflammatiōe febris.

† ῥεῦμα.

† ἐρυσιπελατώδης.

† φλεγμονώδης.

† ἐπωνυμίαν quasi aduentitiū nomen & ex accidēti super datum uelut cognomen.

calido, sed magis melãcholico propter adustionem.

Pestilentis febris causam esse inspirationem potißimum quoties corpus in eam dispositionem sit præparatum, quoniam maxima pars generationis morborum est corporis præparatio.

CAPVT VI.

CAlidiores præterea ambiẽtis nos aëris conditiones (quales sunt circa Canis syderis ortum) potissimùm per inspirationem perspicuè cor ipsum calefaciunt: extrinsecus verò circunfusæ corpori, totum ipsum calidum reddunt, maximeque arterias: vt quæ nonnihil substantiæ ipsius ambientis aëris attrahant, ex quibus omnibus simul afficiatur cor necesse est, atque ipsum in primis immodicè calefiat, maximeque febrili dispositione tentetur, atque toti subinde corpori immittat oportet. Vbi verò pestilentes subeant conditiones, inspiratio potissimum causa est. Interdũ enim efficitur febris propter humores in corpore aptos in putredinem, quoties animal breuem quãdam occasionem ab aëre circũfluente susceperit; sed magna ex parte incipit ex aëris circunfluentis respiratione, quẽ putrida exhalatio infecit. Principiũ autẽ putredinis, aut multitudo mortuorum est minimè crematorum, *Putredinis aëris principia.*

quemadmodũ in bello fieri solet: aut exhalatio paludis cuiusdã, aut stagni tẽpore ęstiuo atq; interdũ immoderatus calor circunfluentis aëris est principium, quẽadmodum in pestilẽtia quæ Athenięses inuasit (vt Thucydides ait, viuentes homines in suffocatis nec ita, perflatis tuguriis ęstate corruptio afficiebat. Est autẽ initiũ pestilentis febris, eò quòd humores corporis ex prauo victu sint in putrefactionẽ parati. Forsitã autẽ accidit id propter † cõtinuitatẽ, quòd ex Aethiopia fluxerunt quædã mala inquinamenta: quæ iis qui habebãt corpora læsioni parata, causæ febris extiterũt. Huius enim semper meminisse oportet toto hoc sermone, vt nulla causa sine corporis aptitudine efficere possit: alioquin omnes qui in sole diuersantur æstiuo, in febrẽ inciderẽt, & qui plus æquo mouẽtur, aut bibũt, aut irascũtur, aut mœrẽt. Nec secus omnes ægrotarẽt circa Canis syderis ortũ, atq; in pestilẽtia perirent. Sed (vt est dictum) maxima pars generationis morborũ est, afficiẽdi corporis præparatio. Subiiciatur ergo pro exemplo in ipso aëre inuehi quædã pestilẽtiæ semina: atq; eorũ corporũ quæ versantur in eo, hæc esse variorum excrementorum plena, paratorum quidem ex seipsis putrefieri, illa sine excrementis, ac pura, atque addatur prioribus inesse obs

† συνεχῶς aërem.

Corporis præparatio bonam partem actionis sibi uendicat.

Agentis uirtus ac paßi aptitudo.

obſtructionem meatuum vndiq;, ac pletho ram appellatam, ac vitam otioſam in multis epulis, & ebrietatibus, & Veneris vſu immodico, & cruditatibus, quæ omnia prædicta neceſſariò conſequuntur. Aliis autem omnibus corporibus puris, ac ſine excremẽtis inſit vltra ea quæ diximus cõmoda, quod omnibus ſpiraculis corporis neque obſtructis, neque preſsis anguſtia bene tranſpirat: exercitatio verò prudenter inſtituta, ac victus ratio moderata, deinde his ita ſubiectis, cogitabis num ſit veriſimile vtraque corpora cõſpiratione putridi aëris affici. Nonne conſonũ eſt hæc ſtatim à prima inſpiratione initium putredinis accipere, vnde in maiorem †noxã ꝓlabatur, quęcũq; verò vacua excrementis & pura ſunt, ea vel nullo modo, vel exigua labe infici vt facilè ad habitũ naturæ recurrant? Itidem quoties aëris temperamentũ ab ipſo naturæ habitu immoderatè receſsit ad humiditatẽ & caliditatẽ, peſtilentes fore morbos neceſſe eſt: affici autẽ his maximè, eos qui iam prius pleni fuerint humiditate excrementoſa: quẽadmodũ qui laboribus moderatis ac victus ratiõe tẽperata vſi ſunt, penitus impatibiles permanẽt ꝑ omnes eiuſmodi affectiões. Hic ſermo ſup vno exẽplo dictus eſt, ſed in omni genere cauſæ verꝰ eſt. Ac cui libeat integrè in eo exerceri,

Imbecillæ concoctionis cauſæ.

†κάκωσιν id eſt noxam.

Impatibiles ab aëre peſtilenti.

legat librum de caũsis procatarcticis, id est, externis: Ego verò præsenti libro parcens longitudini, vno capite omnẽ eũ cõprehendens, finẽ faciã. Oportet enim in vnoquoq; causarũ genere scrutantẽ qua potissimũ facultate morbos cõmittere soleat, deinde cõsiderare congruentes, & repugnantes ei dispositiones corporũ: scientem vt congruen-

Facilè & difficilè patibilia.

tibus quidẽ prompta læsio est, aduersus autem, ac repugnantibus, quantã vim habeat & magnitudinẽ contrarietas, tãtùm inuicti permanebũt. Ipse nanq; vidi nonnunquàm eueniente tali cõditione qualẽ Hippocra-

Initio. 2. epid.

tes in oppido Cranone fieri dixit, carbũculos grassatos nõ paucos, quorũ generatio & alia omnia eo quo ille scripsit modo, planè

Conditione pestilenti quid agendum.

fuerũt. Quinetiã quæcũq; tertio libro Epidemion in pestilenti scripsit cõditione, ea etiã omnia per aliã similem illi cõditionẽ extiterunt. Summa eorũ (vt ipse Hippocrates dixit) putredo fuit, atq; id ipsi cognoscen-

Cõmẽt. 3. statim initio.

tes, statim incipiẽte cõditione quæcũq; corpora vidimus humida, statim quouis modo exiccare tentauimus: quæcũq; verò sicciora, pristinam naturã in his custodiuimus: quæcunque verò excrementis plena, purgationibus sanauimus: quascunque verò obstructiones meatuum soluimus, atq; aperuimus. Sed hæc quidẽ iam quodam modo ad medendi

metho

methodū pertinent, & scilicet in eo opere fusissimè dicentur. Nunc autem eorum mentionem feci, sequutus sermonem docentem quonam modo ab vna causa exuperāte quidam præhēdūtur febre, alii impatibiles permanent. Dispositiones enim corporum dissimiles, multiformesq; sunt: & idcirco quidā facilè vincuntur, ac prōprissimè patiuntur à causa agente: alii inuicti penitus & impatibiles sunt, aut difficulter patiuntur. Ad eius rei demonstrationem coacti sumus mentionem fecisse etiā curationis, perinde vt Hippocrates facientes, qui alicubi eodem quodam modo celebre illud verbū adscripsit. Id aūtem sanatio ipsa indicat.

De præcautione, & quonam modo diariæ febris ex bubone consistat. CAP. VII.

Præcautio igitur secundum talem quendam modum sanatio est. Quando & ipsa nomina sæpenumerò cōfunduntur apud medicos. Vt enim alio libro diximus, omnis medici operatio corporis ipsius vitia corrigit. Sed nihil ad proposita, huiusmodi nominum subtilitate egemus. Siue enim feces in duo nomina totum id, sanationem ac præcautionem, siue in vnum ambo colligas, sanationem appellans: non paruo argumento est, non omnes ab eiusmodi causa

Præcautio.

Medici officium.

similiter affici, dispositio corporũ, quæ prohibita sunt corpori epidemiis ac pestilentibus morbis. Vnum enim primũq; consilium in omnibus cõmune est, vt corpus maximè vacet extrementis & ad trãspiratum habile sit, secũdum verò post hoc, vt exuperanti causæ repugnet, quoad fieri potest. Quibus verò contraria horũ insunt, ocyssimè patiũtur, maximeq; egrotant. Sed quoniã febriũ pestilentiũ mentionẽ feci, ex putredine omniũ ortũ habẽtiũ, par est incumbentem animo ad hunc sermonẽ explicandũ hoc loco scrutari de antiqua opinione, omnẽ febrem cõsistere ex humorũ putredine dicente. Vidẽtur enim ita sentire ij qui ab Athenæo fluxerunt, nõ obscuri quidẽ viri in hac arte, prȩsertim in ea quæ est de febribus sciẽtia: in quibus ego plurimũ cũ illis sentio, veruntamen vnum excipio, diarias nominatas febres. Nõ enim mihi videntur hæ subsequi putredinẽ humorũ: sed qui ob æstum febricitat, ab ipso efficientis causæ calore alterari solet. Ob irã verò febricitanti, & ei quidẽ ebullitionẽ quandã fieri sanguinis in corde necesse est, nõ tamen putredinẽ. Necnõ per exercitationẽ, caliditatẽ ampliorẽ præter naturã sine humorũ putredine accẽdi, & quisquis cutem habuerit adstrictã, per quã acria excremẽta euacuabãtur, illis collectis febricit

Epidemiorũ morborum præcautiones.

Hic initiũ alij faciũt 7. capit.

Quæstio.

Febris ephemera generatio.

citauit sine putredine humorũ. Quinetiam febris ex bubone omnis, mala est, excepta ephemera, vt Hippocrates dixit: licet etiam bubo ipse inflammationũ genere cõtineatur. Atq; assentio in hoc sermoni putredinis, nã ob eam rem ex inflãmatione febricitant, nõ queadmodũ Erasistratus existimauit. Attamen nonnullæ sunt ex bubone febres in genere diariarũ, quemadmodũ aliæ quædã nũtiant nõ faciles curatu morbos, ex inflãmatione, aut vlcere, aut abscessũ, aut altero quopiã tali in viscere affectu ortũ habentes. Cæterùm dissident febres ex bubone ab iis, quę ex putredine humorũ cõsistũt, quæ fit aut in aliquo viscere, aut in cauis, ac maximis vasis: quoniam vbi febris ex bubone cõsistit, pars cõtinua semper calefit, ac calor quidẽ vsq; ad ipsum cor distribuitur: cæterùm putrida fuligo vsq; ad ipsum minimè peruenit, sed ibi manet circũscripta in bubonis loco, per alterationẽ solam continuarũ partiũ ad cor perueniẽte calore. Quo potissimũ modo, etiã per æstũ ac per exercitatiõnẽ ex partibus primò calefactis, distributio ad ipsum principiũ vitale fit. Vbi autẽ putredo fuerit in visceribus atq; in magnis vasis, veluti fumus ex putrescentibus humoribus ad ipsos cordis sinus peruenit. Accidit igitur vt humores in bubone quidem omnes cun-

Febris ex bubone duplex, ephemera & putrida.

Ephemeræ & putridæ febris discrimen.

Humor cũctim putrescens.

ctim putrescāt, siue vno die, siue duobus cō tinenter: vtpotè semper inuicem conuersan tes & inclusi vno loco: in visceribus autem conditi, & in magnis vasis, vtpotè trāsfluen tes semper, ac simul putrefacientes quos atti gerint, tempore ampliori putridū accendunt calorem. Sed vt vno verbo dicatur, queadmodū in exteris omnibus, quæcunque calefiunt præter naturā à quauis causa, si nequeat putrescere id quod calefit, velut lapis, aut lignū, aut aliquod aliud tale, eò vsque perseuerat calidū quoad refrixerit paulatim. Id autem quod putrescere potest, depascentem semper secundum continuitatem habet calorem. Quemadmodum interdum vidi in agro stercus pecudū simul & columborū ex parte quapiam ab ipso sole calefactum ita vehementer, vt multa exurgeret exhalatio, instar fumi ascendens, vehemēter mordens atq; afficiens, & si quis propinquasset, oculos & nares lædens. Porrò stercus tangentibus erat ita calidum, vt deureret diutiùs impositas ipsi manus, aut pedes. Non tamē semper id symptoma durabat: sed sequēti die refrigerabatur quidem quātùm stercoris ad summum feruorē pridie peruenerat: quod autē continuū ipsi erat, tūc succēdebatur, qn̄ primū stercus in summo feruoris vigore erat: illudq; ipsum (dum hoc inclinabat) rursus in

Calor continuè putrescentia depascitur

Analogia.

incalebat atque efferuescebat, ac paulò pòst summum feruorē obtinebat, primo refrigerato, atq; illud rursus inclinabat, dū id quod continuū erat, caloiē concipiebat: & paulò pòst accendebatur quidē hoc, & ad summū feruoris perueniebat, prius autem refrigerabatur. Erat autem hæc circuitio ferè tēpus diei ac noctis: ita vt exēplū sit maximè cōueniēs febri quotidianæ. Si verò duobus diebus ac noctibus dicta circuitio fuisset, exemplū foret ita febris tertianæ: & si tribus, quartanæ, & si quatuor, quintanę, si modò febris vlla quintana est, ipse enim nondū perspicuè vidi, neque eā circuitionem, neq; aliquā aliā vltra quartanam. Sed de febribus repetētibus per circuitionē, pòst dicetur. Putredo autē humorū quæ fit in vasis, similis putredini quæ in inflammationibus fit, & abscessibus, & aliis phymatis, duplex quidem genere est: ex permistione autē duorū generum, alia tertia varia specie existit. Siquidem & mixtionis modi, quum alterū genus maioris minorisq; ratione superet & superetur, facilè numerari nō possunt, sed ex duobus generibus alterum quidē fit superante natura, alterum verò euicta. Superante quidem, vt per inflāmationes & phymatosos tumores omnes, pus: in humoribus autem venarum & arteriarum, id quod subsidet in vrina propor

An sit quintana febris.

Hic alij faciunt initiū cap. 8.

Putredo triplex.

Pus superante natura.

Substātia puri proportionabilis.

portione puri respondens. Atque hæc putredo non simpliciter putredo censetur, sed etiam habet aliquid concoctionis, manente enim adhuc concoquendi facultate vasorũ, putrescens tunc humor ad talem alterationem deducitur. Porrò alia est putredo concoquendi facultate adeò debili, vt nulla mutatio ad benignum putrescentis excrementi efficiatur. Quod fit interdum illa extremè debili: quanuis putrescens humor sit modicè prauus, interdum autem facultas ad extremam debilitatem minimè deducitur: sed humor extremè prauus existit. Huiusmodi excrementi putredo, neque consistentiam, neque colorem, neque odorem habet vnum: sed putrescens humor semper secundum substantiam permutatur ac variatur. Altera verò putredo quam & cõcoctionem esse diximus, in vnam speciem puris semper mutatur, & colorem, & consistentiam, & odorem.

Putredo concoctione permista.

Putredinis simplicis causæ.

Puris & putredinis discrimina.

Quòd pus optimum sit candidum & crassum & minimè fœtidum, & quòd optima urina habeat sedimentum candidum, æquale ac minimè fœtidum, & quibus indicis febris diaria cognoscatur. CAP. VIII.

Pus optimum.

VBI igitur natura ipsa omnino superet pus optimum gignitur, visu candidum

ac

ac crassum, & sibi simile vndique: læue autẽ tangenti, ac minimè fœtidum. Quòd si velut semiputridum fuerit, tertium genus in tali mutatione (quod paulò suprà diximus) consistit. Porrò diximus tale genus maximè multiplex esse. Nam quòd magis ac minus recipiat concoctionem, innumerabilis differentia est. Sæpè enim candidum effectũ, aut fœtidũ est, aut tenue consistentia: quandoque verò non candidum, sed liuidũ apparet, atque in omnibus his magis & minus est infinitũ. Cæterùm quot in abscessibus putredinis differentiæ sunt, tot in febribus ex putredine accensis † vrinarum formæ existunt. Optima enim quæ putrido humore ea virtute quæ continentibus vasis insita est, candidum, læue, æquale, ac minimè fœtidum sedimentum habet. Pessima verò, maximè contraria huic est. Ea verò quæ media est, quò magis alteri earum propinquet, tantò melior aut deterior est. Sed de vrinarum differentia ‡ libro de iudicationibus docuimus. Febres autem accensas ex putredine humorum, alias à diariis esse existimare oportet. Atque harum agnitio nequaquàm difficilis est: quamuis impossibilis

Pus multiforme.

Abscessus & urina, sunt proportionales.

Optima urina.

† τῶν ἐμφερομένων τοῖς οὔροις, id est eorum quæ in urinis inuehũtur, quæ hic ἐμφερόμενα, alio loco παρυφισάμενα, nebulæ sunt sublimamenta, & sedimenta. Nam urinæ substantia in liquore est, accedunt autem ἐμφερόμενα.

‡ *Lib. I. cap. 12.*

quib

quibusdam esse videatur, idq; re ipsa millies indicauimus, prima occasione sedata, lotum ac modicè cibatum ad solitas operatiões redire præcipientes: ceu posteà nõ febricitaturum, & ita accidit. Vnũ igitur ac primũ indicium febris diariæ, est ab aliqua causa prægressa incepisse recenti, atq; euidenti: quam consueuerunt omnes medici iuniores appellare causam procatarcticã, id est, prægressam. Sed id quãuis inseparabile sit ab huius modi febribus, earũ proprium minimè est; quoniã & aliæ nõnullæ incipiunt causa quadam euidenti prægressa. Inseparabile verò & propriũ est, vrinæ cõcoctio statim primo die: & ad hæc, pulsus in magnitudinẽ ac celeritatẽ insignẽ auctio, ita vt frequentia per exteriorem quietem, minimè seruet proportionem. Magis præterea proprium, atq; inseparabile earũ indiciũ est, quòd cõtractio minimè crescat in celeritatẽ: vel si crescat interdũ id minimũ est, ac cognitu difficilè, & paulùm à pulsu naturali recedẽs. Quinetiã caloris suauitas propriũ atq; inseparabile est taliũ febriũ. Inseparabile verò & æqualitas & ascensus† liber tum in caliditate, tum in pulsibus, non tamẽ propriũ est. Etenim quibusdam aliis inest: quemadmodũ & status clementia, neque enim id propriũ est, quanuis his potissimũ insit. †Ac melius quidem fue

Febris ephemeræ indicia.

Causa prægressa.

Vrina statim concocta.

Pulsus magna citaq; diductio.

Cõtractio nihilo concitatior.

† ἄθλιτον

Pulsus & calor æquabilis.

† *Fortasse sic, atque hæc cõmu-*

fuerit hæc quæ cōmunia sunt, quòd per incrementũ ac vigorē diariis præcipuè insint, inter propria reponere. Sit enim ita, quãuis † non rei species, tamen optimum certissimumq; talium febrium proprium simul atque inseparabile indicium: quemadmodum inclinatio quæ cum sudore aut madore, aut penitus vapore quodam suaui est, quã integritas perfecta excipiat. Atq; his indiciis febres diariæ, promiscuè cognoscũtur. Sed de singulis seorsum secũdum speciem agetur.

nia quidē, secundũ incrementa & status, melius est propria ponere, quia diarijs præcipuè insunt.

† Etenim ex proprietate quæ omni soli & semper inest, species rei cōstituitur.

Quibus indicijs cognosci conueniat febrē putridam, ac de duritie pulsus nonnulla contra Archigenem. CAP. IX.

ALIVD autem genus febrium, quòd ex aduersum diariis diductũ est, nullum nomen commune omnium habet. Differentiæ autem primæ duæ existunt, non obscuris speciebus definitæ, quædam enim ex eis putredine humorum accenduntur; aliæ verò partes ipsas animalis solidas occuparunt: atque appellant eas hecticas febres, vel quia stabiles sunt ac solutu difficiles, quemadmodum habitus, vel quia ipsum corporis habitum occuparunt. Ita nanque solent nominare solidas partes ex aduersum diductas humoribus. Febres igitur humoribus accensæ cognoscuntur ad hunc modum. Primum igi

Febres putridæ.

Febres hecticæ.

igitur indicium, proprium quidem sed minimè inseparabile est, quòd nulla prægressa causa tales præcesſit febres, neutri enim aliorum generum hoc ineſt: eo quòd omnis diaria ex cauſa † prægreſſa cōſiſtat. Hectica autem quoties ſine ea exiſtat, nunquàm ab initio præhendit, quocirca quoties ſine prægreſſa cauſa quis febricitare cœperit, cauſam huius eſſe in humoribus, ſciēdū eſt. Sed interdū cauſa quæpiam euidēs † prægreſſa, diariam febrem, quantū eſt in ſeipſa, cōmitatens, febrem ex humorum putredine excitauit, quoties affectum corpus ita ſe habet, id eſt, quoties impurum, excremētoſumq; eſt. Vbi enim excrementa per diariā febrē plus æquo calefacta fuerint, deinde initium putredinis inde ſuſceperint, alterū febriū genus accēdunt, priore ſedato. Sed internoſcitur ſucceſsio talis febris indicio proprio ſimul atq; inſeparabili: quòd febris diaria nequaquàm deſinat ad exquiſitā integritatē. Accidit enim interdum, vt per cōſiſtendi vigorem diaria tranſeat in putridam: ac multò magis per inclinationem, quoties (vt paulò ante diximus) maxima trāquilitas febris abeſt, quę adeſſe deberet. Hęc ſunt trāſitus indicia. At verò febrem ex rigore incepiſſe, nequaquàm prægreſſo ęſtu vel frigore forti (qualē maximè patiuntur, qui per niuem faciunt

† Προκα-ταρκτικῆ.
Hectica principiū.
† Προκα-ταρξαμέ-νη.
Diariæ in putridam abitio.
Succeßionis eius nota.
Rigor inter initia.

ciunt iter, vel alio modo in vehemēti frigore diuersantur diutiùs) proprium est & hoc febrium putridarū, sed haudquaquàm inseparabile. Neq; enim omnibus ipsis, quēadmodùm nec horror, inest: iis enim nō solum non inseparabilis est ab huiusmodi febribus sed nec vllo pacto proprius est. Cæterùm pulsum atque etiam calorem inæqualē esse, siue per initia accesśionum, siue per incrementa, talium generi febrium proprium est, sed haudquaquàm inseparabile (multę enim etiam siue inæqualitate sensibili incipiunt, atq; ad statum perueniunt.) Iam verò multò minus illud inseparabile est, quòd accesśio multas habeat inuasiones: quod † repetere accesśionē appellamus. Quemadmodum quod pulsus † arctior sit (ita verò dicunt, vbi incipiente accesśione paruus admodùm & inæqualis existat) neq; id taliū febriū inseparabile est: non tamen cōmune est alteri vlli generi febriū, sed harum proprium, quēadmodùm ipsa inæqualitas, vbi alicuius symptomatis ratione non accidit. Sæpè enim in ipso ore ventriculi collecto quodam prauo humore ac mordaci vel frigido, paruus simul inæqualisq; existit. Sed vbi frigidus humor sit, paruitas: vbi mordax, inæqualitas ipsa exuperat. Sed vomētibus, hæc ambo statim desistunt. Vbi verò ventriculus nihil

Horror.

Calor pulsusq; inæqualis.

Repetere accesśionem.

† ἐπιπαροξύνεσθαι.

† θλῖψις.

Pulsus arctius quid est.

Parui inæqualisq; pulsus causa.

eiuſmodi patitur, prædictarũ generis febriũ talis pulſus exiſtit. At verò maximum indicium febrium putridarum, eſt caloris qualitas. Nihil enim ✝ ſuaue, neq; moderatũ, neque diariis ſimile habet. Sed queadmodùm optimi ante nos medici dixerunt, mordax potius quodammodo eſt, vt offendat, mordeatq; tactũ, veluti fumus oculos, ac nares. Verùm inter initia acceſsionũ (dum adhuc ſuffocatur calor, ac ſuccedũtur intus excremẽta) nõ ſtatim immittẽtibus manũ dignoſcitur: ſed diutiùs immorãtibus prædictum caloris genus de profundo emergit. Ac (vt mihi videtur) quũ tale aliquid vidiſſet Themiſon propriũ atq; inſeparabile eſſe omnibus febribus exiſtimauit. Sed de his ſuo loco rurſus agetur. Prædictũ autẽ genus caloris perpũgẽs (vt ita dixerim) aut erodẽs (veluti medicamentũ aliquod acre) impoſitam manũ, putredinis humorũ ſoboles eſt, perſpicuè per incremẽta acceſsionũ, atq; vigores febrium apparens: non tamen ſtatim per initia acceſsionum perſpicuè exiſtit. Proprium prætereà inſeparabile eſt generi febrium ex humorum putredine infeſtãtium, velocitas contractionis pulſus, euidentior quidẽ per incrementa, ſed minimè obſcura per ipſos vigores, atq; initia acceſsionũ. Commutatur autẽ has per initia, paruus ſimul ac

✝ χρηστόν

Calor mordax.

Calor mordax inter initia.

Cõtractionis pulſus velocitas.

velox pulsus: per vigorem autē, magnus simul ac velox. Nec secus frequentia ipsa per exteriorem quietem perspicua est in eiusmodi febribus, neque diariis, neque hecticis similis. Maximè proprium prætereà est talium febrium, vrinæ cruditas, atque obscura concoctio, proprium indicium est febrium ex humoribus consistentium. Neque enim cruda, neque obscurè concocta in febribus diariis existit. Atq; alterutra quidem earum seorsum dicta propriū est febrium putridarum indicium: sed ambo simul dicta † per ipsam enunciationis disiunctionem, penitus inseparabilia sunt. Quoniā primæ vrinæ in tali febrium genere, vel penitus crudæ, vel obscurè concoctæ existunt. Magnum verò, atque insigne indicium concoctionis in primis vrinis nūquàm existit per huiusmodi febres, nisi a diariis in has transeatur: id quod paulò antè docuimus. Cæterùm ab his quæ diximus indiciis propositarum febrium, id quoq; existit, si per ipsum accessionis vigorem, symptoma quoddam ardētis febris extiterit: quemadmodùm si quod epiale, ac lipyriæ, vel semitertianæ, vel typhodis, vel alterius talis febris symptoma fuerit: quę propria quidem sunt generis febrium ex putredine humorum consistentium, nō tamē inseparabilia, & ob eam rem, si quidē hæc mi-

Frequētia per exteriorē quietem.

Vrinæ cruditas aut obscura concoctio.

† κατὰ τὸ παραδιεζευγμένον ἀξίωμα.

nimè adfuerint, ex aliis indicium quærẽdũ: si verò adfuerint, non solùm genus taliũ febriũ, sed & species vna aliqua ex ipsis significatur. Quòd si inclinatio minimè desinit ad integritatẽ, siue per sudorem, siue etiã aliter fiat, alterum è duobus erit, aut indicium quòd transeat in alienã febrem, si superiora omniã diariæ fuerint indicia: sin nullum ex his fuerit, febrẽ quandã ex humoribus cõsistentẽ statim ab initio pręhẽdisse ostẽditur.

Inclinatio nõ desinẽs ad integritatem.

Pulsus prima die durus.

Vbi verò pulsus prima die durus existat, cõsiderandum num concretio quædã ex frigore, an siccitas, an tensio conuulsifica in corpore laborantis, an inflammatio quædã, an scirrhus sit: scientes quòd ex his tãtummodò pulsus durus efficiatur. Nam Archigenis errores circa notionem, cognitionemq; duri pulsus, in opere de pulsibus abundè docuimus, in quo versatus sit oportet, qui ad hæc legenda accedet: ac potissimùm in ea parte quæ de pulsuum dignotione agit. Etenim pulsuum ipsorum nomina ac significata ab eis omnia, omnemq; numerũ vno volumine indicauimus: quod quidẽ inscripsimus de differẽtia pulsuũ. Sed quonã modo vnumquenque conueniat dignoscere, alio volumine diximus in quatuor libros distinctо, quod inscripsimus De dignotione pulsuũ. Quẽadmodùm alios deinceps quatuor

lib

libros de causis pulsuũ effecimus: & itẽ quatuor ab iis dictis de prænotione ex pulsibus: non solùm verbis, sed etiã re ipsa indicãtes huius sciẽtiæ vtilitatem. Et si quis nobiscũ vnà accessit ad ægros horum librorũ speculationem re ipsa ostendẽtibus, cùm cætera ei persuasa sunt, tùm verò etiã illud, nõ esse, videlicet durum pulsum aut propriũ talium febrium aut inseparabilem. Sed de hoc nunc non est dicendi locus: nam prædictis libris diximus, & aliis octo libris quibus expendimus librum de pulsibus Archigenis, abundè huiusmodi symptomata docuimus: hoc loco quod sit necessariũ tantũmodò indicabitur. Pulsus durus, neq; proprius est, neq; inseparabilis cuipiam generi febriũ, neq; diariæ, neque putridæ, neq; hecticæ. Sed hecticæ inest magna ex parte, atque interdum in aliis duobus generib⁹ ob symptoma quoddam existit. In diaria quidem, quoties febris affligat ob refrigerationẽ fortem, vel tẽsio quædã neruosa insit: atq; interdũ efficitur ob æstum fortem, vel lassitudinẽ simul, vel inopiã alimẽti, vel vigilias immodicas, vel euacuationem: quoties ob alimenti defectum hæc quoq; constiterint. Per febres autem putridas pulsus quoque durus habetur, quoties in viscere inflãmatio fatiget, vel scirrhus: & ob symptoma aliquod coniunctum,

Pulsus durus.

Febris hectica.

Pulsus in diaria durus.

Pulsus in febre putrida durus.

nempè aut neruosam aliquam tensionẽ, aut siccitatẽ, durus quoque sic pulsus euadit, velut & iis qui intẽpestiuè frigidam biberunt, aut eadem lauerunt: vel † fructus quosdam largiter comederunt. Sed pulsus durus nunquàm efficitur per ipsam febrem, quâ febris est: neque per ipsam diariam, neq; per ipsam putridam, neque enim quoties ex inflammatione febris affligat, eodem modo febris ac pulsus durities comitatur: sed febris quidem sequitur putredinẽ humorum: durities autem tensionem ex repletione vasorum. Nã (vt semel dicatur) durities tunicis arteriarũ accedit, vel propter concretionẽ, vel tẽsionem, vel siccitatem. Concretionẽ igitur refrigeratio vehemens committit: tensionem verò inflammatio, ac scirrhus, atque etiam neruorum proportionalis inflammationibus dispositio: siccitatem verò euacuationes diutinæ, vel ob alui fluorem, vel læuitatem intestinorum, vel difficultatem intestinorum, vel vomitũ longum, vel aliud istiusmodi, & fames diutina, atque ardentes febres diutinæ, & (vt in totum dicatur) quæcunque vehementer exiccant ipsius animalis partes solidas, velut & hecticæ: de quibus nunc dicere fuerit tempestiuum, ab earũ generatione exorsis.

[Margin: † ὀπώρας. — *Duritiei pulsus causa.* — *Duritiei arteriarũ causa.* — *Cõcretionis causæ.* — *Tensionis causæ.* — *Siccitatis causæ.* — *Hectica.*]

Quibus indicijs febris hectica cognoscatur, &

quon

quonam modo cõſumpto admodùm humore cordis diſpoſitio efficiatur, quam Philippus nominat ex morbo ſenectam. CAP. X.

FEBRIS igitur hectica nomine efficitur duob⁹ modis, magna ex parte ob febres ardẽtes, quæ prorogãtur adeò, vt cõſumãt ſpacio tẽporis humorẽ corporis cordis, vel etiã ſi adhuc multus permaneat. Illa igitur nõ ſolù hectica, ſed etiã maraſmodes iã exiſtit. Hæc verò quæ manẽte adhuc humore fit, corpus ipſum cordis præhendens, indè maximè accẽditur: quẽadmodùm lucernarum flamma ex ellychnio. Atque vna quidem eius generatio eſt prodita. Reliqua autem eſt, quoties ſtatim ab initio præhendat, primam generationem ſimilem habẽs diariæ ob mœrorem, iram, laſsitudinem magnam cum vſtione contractam. Hãc igitur febrem ſanare nequaquàm difficile eſt: quæ verò ex eis deuenerit in maraſmum propter inſcitiam eorum qui adhibiti ſunt medicorum, eam ſanare non ſolùm non facile, ſed etiã impoſsibile eſt, quoties planè iam confirmata fuerit, nec præterea incipiat. Natura enim eius calida ac ſicca exiſtit, ac cor ſimiliter afficitur, vt ellychniũ in lucerna, quoties plurimum crematum fuerit. Etenim ita exuſtum friabile fit, atq; diſſoluitur, perdi-

Hectica fit duobus modis.

Poſt ardẽtem febrẽ marcor.

Hectica ab initio præhẽdẽs.

Hectica curabilis.

Analogia.

turq; cõtinuitas præ ariditate: vt neq; si affundas abũdè oleũ, queas rursus accendere flammam copiosam. Parua enim atq; infirma flammula in ipso † concutitur, ac semper minor efficitur, vsquequo extinguatur. Atq; exactè quidẽ marasmodes febris huiusmodi existit, nec eadem est cum affectu marcore. Hic enim in iis efficitur qui cõsenuerũt sine febre, extincto in illis natiuo calore (quæ potissimùm mœrore vacua mors est, ac secundũ naturã ex siccitate cõsistens) velut & in iis qui emarcẽt præter naturam, genus illud efficitur, quod Philippus nominat ex morbo senectam. In quam multos nouimus non senes solum, sed etiam pueros incidisse. Febris autem marasmodes non solùm sicca, sed & calida affectio est. Extinguitur autẽ per eã multò celeriùs calor in animali, atq; tabescit totum corpus instar arboris in plenum arefactæ, vel ob temporis lõgitudinẽ, vel flammæ vicinitatem, vel forte atq; immoderatum squalorẽ. Sed de tota marcoris affectione, seorsum diximus. Hecticæ autẽ febris, cùm duplex eius genus sit, vt antè diximus, indicia deinceps explicabimus.

† Περιωϑεῖται alias περιωρεῖται disper gitur.

Febris marasmodes.

Marcor.

Mors sine mœrore.

Ex morbo senecta.

Febris marasmodes calida est & sicca.

Analogia.

De febre hectica, & quòd diaria sæpenumerò transmeet in hecticam: cuius rei indicia multa existunt. CAP. XI.

Feb

FEBRIS igitur hectica cum marcore coincidens, promptiſsimè ac facillimè cognoſci poteſt. Priùs enim quàm tangas pulſum atque calorem, oculos ſupra modũ cauos videbis, quaſi in fouea quadam conditos, ob totius humidæ eorũ ſubſtantiæ conſumptione : ita, vt oſſa quibus palpebræ annexæ ſunt, promineant. Quinetiam lippitudines in eis viſuntur aridæ, ac quædam ſqualida diſpoſitio, qualis maximè ineſt eis, qui per puluerem multum tota die in ſole calido fecerunt iter. Flos ipſe præterea viuidus coloris periit, atque id toti faciei accidit. & immoderatus ſqualor habetur totius cutis circa faciẽ, maximeq́; circa frõtẽ: ita, vt propter ſiccitatem ſicca atq́; intenta ſit, nõ tamẽ quod et palpebras ipſas multùm attollere, perinde affecti ſemper vt qui dormiũt viuũt. Quinetiã conniuẽt magna ex parte, quẽadmodũ qui dormitant. Eſt autẽ talis affectio nequaquàm ſomnus, ſed impotẽtia vigilãdi. Carnes præterea cõſumpte ſunt circa tẽpora, ita vt ea loca collapſa, cauaq́; appareant. Nec quicquam aliud omninò quàm oſſa, ac cutis ſunt: ita, vt ſi eos nudos perſpicias, invẽtre nullũ ſupereſſe inteſtinũ, nec vlla viſcera, atq; hypochondria ipſa retracta eſſe ad thoracẽ admodùm videãtur. Quòd ſi libeat illos tangere, cutis quidem perquàm ſicca

Hecticæ cũ marcore indicia.
Oculi concaui.
Palpebrarũ oſſa prominentia.
Lippitudo arida.
Squalida diſpoſitio.
Color ſine flore uiuido.
Frõs ſicca intẽtaq́;.
Affectio ſomno ſimilis.
Impotẽtia uigilandi.
Tempora collapſa.
Totũ oſſa & cutis.

Hypochondria ad thoracē retracta. existit:& vbi attollas apprehēdens digitis, quasi corium quoddā stat. Pulsus autē gracilis,durus,debilis, ac frequēs habetur. Calor autem in primo quidē occursu debilis, sed paulò pòst acer atque erodens apparet: maximeque vbi tangendo diutius immoreris. Sed minimè cōuenit reliqua indicia cōmemorare in re tam perspicua. Itaque satius est,vt ad ipsum marcorē adhuc incipientem veniamus. Marcor ergo incipit,quoties humor insitus in vnoquoq; corpore dispersus per loca media partium similarium, ex quo mēbra primùm alūtur, ferè in ipso corpore cordis nullus amplius inest. Quousq; enim aliquid ipsius seruatur, hectica febris tantūmodò est,nondum tamen marasmodes. Vbi verò ferè nihil insuper huius humoris existit,exquisitus iā marcor cōsistit. Difficilis ergo cuiuslibet hecticæ febris dispositio est, quoties ipsius principii tempus præterierit. Definio autem principiū,nō dierū vel horarū numero:quēadmodùm neq; in cæteris morbis,sed ipsa qualitate dispositionis, etenim dum corpus ipsum cordis discedit ab ipsa tēperie naturali,nō statim insit⁹ humor perit,neq;facultas debilitatur:sed in primis velut ebullitio quædā efficitur ipsius humoris quo tempore talis febris facillimè curatur:quippe quòd facultas nihildum perpessa est.

Cutis tactu sicca et quasi corium.

Pulsus.

Calor.

Hectica citra marcorem.

Hectica difficilis.

Hecticæ principii.

Hecticæ generatio.

Humiditatum ebullitio.

est. Deinceps autem consumptio quædã fit ob ebullitionẽ, eaque ipsa amplius iam procedente, ipsa etiã corpora similaria, quæ velut elemẽta cordis existũt, sicciora euadũt, minusq́; alimenti sentiunt: ac facultas debilis redditur tantũ, quantũ siccitas ac caliditas in eo exuperat. E quibus alterũ sufficiẽs erat, vt exuperans infirmã redderet facultatem. Talis febris iam quodammodo medio genere ambigit, ac media est insanabilis penitus illius marasmodis, eiusq́; quam paulò antè diximus, adhuc incipientem facillimè posse curari. Atq; in ea perquã multa latitudo existit, quoniam non parua affectionis ipsius permutatio maioris minorisq́; ratione est, Itaq; quoties ab vtraq; febre discedit ęqualiter, ab exquisita scilicet marasmode, eaq́; quæ nõdum quippiã eiusmodi habet, media quodãmodo est, & ad curationẽ ambiguum habens vtroque versus momẽtum, Quæ autẽ marasmodi propior est, iam periculo propinquat: quẽadmodum priori alteri propinquior, spem obtinet non paruã sanitatis. Sed tempus est vt ad earum indicia transeamus: & primùm quidem illius quam posse facilè curari docuimus, nisi in vulgarẽ quempiam medicum incidat. Est autẽ, vbi sola consistit, nequaquam difficilis cognitu: implexa autẽ cuipiam putridæ, depræhensu dif-

Humidi consumptio. *Similariũ exarsio.* *Hectica triplex.* *Hectica media.* *Marcor incurabilis.* *Ambigẽs.* *Propior periculo.* *Spei propior.* *Hectica incipiens sola.* *Putridæ implexa.*

su difficilis iam existit ob permixtionẽ. Sed primã subiiciamus ipsam solam ex quadam causa prædicta consistere, atque appareant in ea prima die cuncta indicia febris diariæ. Simul igitur cum eis apparebit statim causæ prægressæ genus, atque id indicabitur procedente oratione. Sed interrogãdo ægrotum ipsum licebit discas, si aliis in rebus non malè affectus, ex ira forti tantummodò, vel mœrore, febricitare incepit. Quòd si videatur hæc ita se habere, febrisque extendatur vsque in secundum diem, nequaquàm desinens ad integritatem: sed neque vehementior euadens, si squalidior quidem appareat, suspicari hecticam fore talem debes. Quòd si tertio die sine cibo transmittere voluerit suspectas horas accessionis, quæ tertio quoque die præhendere solet, ac neque additio vlla facta sit, neq; minutio insignis: sed primæ febris paruæ reliquiæ extendãtur, permaneantq; cum squalido corpore & calore, miti quidem in primo occursu manus apponente, moranti autem diutius acri, mordaci & squalido occurrente, talem febrem hecticã esse existimare debes. At verò maximũ tibi atque certissimũ indicium erit naturæ eius nutrito homine, quãdo certissimè videtur transiuisse omnes horas suspectas. Statim enim à cibo post vnam horam vel alteram

Puræ hecticæ indicia. *Causa prægressa.* *Febris ut ephemera in secundũ diẽ exteta* *Sine integritate.* *Calor nihilo uehemẽtior.* *Squaliditas.* *Tertio die in edia.* *Non insignis mutatio.* *Febris paruæ reliquiæ.* *Calor 1. occursu mi*

ram, omnibus tangentibus ægrum, alterum incrementũ febris ipsa habuisse videbitur. Nec deerit qui increpet tanquam intempestiuè dantes cibum, & ipso potissimum tempore accessionis, & dicat diutius fuisse expectandum, & tardasse accessionẽ. Sed res nõ ita se habet. Cuilibet enim hecticæ febri proprium inseparabile id est, vt ingesto cibo calor accendatur, pulsúsque in magnitudinem ac velocitatẽ increscat: ita vt † equalis esse accessio videatur. † Aequalem autẽ accessionẽ voco, in qua nec horror extitit, nec frigus extremorum, neque somnus, neque pigritia insignis, vel inæqualitas quædam penitus, vel in calore, vel in pulsu, imò nec etiã paruitas, neq; debilitas, neq; aliud huiusmodi quicquam, sed tanquam alii cuipiã nutrito pulsus maior statim ac velocior redditur. Accidit autem interdũ & in aliis quibusdam febribus incrementum † æquale: &, quod quidem ex ipso est, videbitur minimè esse hecticæ febris symptoma propriũ inseparabile. Sed non parum differt, si ad vniuersam dictorũ indiciorũ collectio nẽ respexeris. In omnibus enim aliis febribus tales accessiones æquales existũt, etiam citra alimentũ ingestum. In hectica autem penitus contrarium euenit, nullo enim tẽpore accessio præhendit, sed vna continua febris

tis, diutius immorãti mordax.

Ingesto cibo post horam calor & uelut æqualis accessio.

† ἄθλιπτ@.

† ἀθλιπτον.

Aequalis accessio quid.

Aequalis accessiõis discrimina.

† ἄθλιπτον.

Hecticæ & continuæ differẽtia.

bris

bris est, velut ea quæ synochos, id est conti nua propriè nominatur. Sed hæc quidē quasi flammam quandam permultam occurrentem habet imponentibus manum: præterea pulsus quoque velocissimus, frequētissimus, maximusq; ei existit. In febre autem hectica, neque caloris multitudo occurrit, ac pulsus tantò minor, rarior, tardiorq; est, quàm in synocho, id est, continua, quantò calor ipse minor habetur.

Hecticarū febriū cōmunia.

Exiguitas æqualitas à primo initio.

Siccitas cui sit propria.

De indicijs cōmunibus cuique hecticæ febri, & quam ob causam post ingestum cibū calorem ipsum augeri contingat. CAP. XII.

COMMVNE igitur cuiusuis hecticæ febris est, vt exigua sit atque æqualis semper, à primo initio vsque ad vltimū finem. Proprium autem eius quæ tabi affinis existit, siccitas est: quoniam hectica febris sæpenumerò sine siccitate consistit, nequaquam transiens in marcorem, qualis etiam nunc multis in magna†penuria contigit, febris igitur hectica dissidet à synocho, id est, continua: quemadmodum dictum iam est. Ab aliis autem habentibus accessiones †æquales, eò ipso maximè dissidet, quòd †inæqualitatem quandam illæ omnino habeant post alimētum sub ipsam accessionis præhensionem: hecticæ autem post alimentum

†λοιμῷ.

†ἀθλίπτας.

†θλῖψιν.

Hecticæ ab alijs habētibus æqualem accessionem.

tum velut accessio quędã æqualis cõtingat: quæ (vt paulò antè docui) minimè accessio habetur, sed imperitos circa talia decipit ob caloris, tum multitudinẽ, tũ magnitudinẽ, velocitatemq; pulsus. Talis autẽ febris sequẽti die planius cognoscetur, si diligẽtius obseruaris, quandiu permaneat post cibum ipsa pulsus, calorisque alteratio. Inuenies enim tãdiu permanere omniũ quæ manifestè apparent alterationẽ, donec distributio alimẽti, atq; adiectio, squalorem cordis humefaciat: deinde rursus ad pristinum redire statum, qui erat antequàm sumeret alimentum. Si igitur alio tẽpore nutrias ipsum sequẽti die, rursusq; alio tempore sequẽti die, inuenies ita fieri, vt dixi, augeri quidem calorem post cibũ, pulsumq; ipsum, vt dictum est, alterari. Constat enim illis id accidere, quod calci ac lapidi calefacto. Si enim eis affundas frigidissimã aquã, multò calidiores sentiuntur, tanquã calor squalidus in eis ab humida substãtia nutriatur. Quæ autem causa sit ob quã ita eueniat, quæstio naturalis existit; sed quòd ita efficiatur, cuiuis tẽtare volenti discere licet. Vbi enim manibus sumas glebulã calcis, cõtemnes eius caliditatem, ac minimè senties. Vbi verò deponens ipsam humi, affundas illi aquam, perspicies statim admodũ calefieri, atq; adeò feruere

Differentia.

Hectica non habet accessionẽ, sed alterationem huic similem.

Alterationis mora.

Analogia.

vt lebetes, quoties in multa flamma versen tur. Videbis prętereà vaporē ab ea haud exiguum efferri: quòd si audeas tangere, facilè deureris. Ad hūc igitur modū ad ipsum sensum, humidus calor nō paulò habet vim eui dētiorē quam siccus. Cæterùm quòd calor siccus existat per hecticā febrē cui succedit marcor, hinc discas licebit. Nemo statim ab initio præhensus est tali febre: qui corporis habitū habuerit humidū: sed qui siccior naturâ existit, maximeq; vbi calidus quoq; naturâ sit, & qui vitam delegit in labore, vigiliis, cura, ac victu tenui, is assolet statim ab initio præhēdi hectica febre ex ira, ac mœrore: ac multò magis, quoties æstas, & cōstitutio calida ac sicca, locusq; eiusmodi fuerit. Principiū autē eius terminatur, quoties eo tēpore quo diaria per inclinationem mitiorem deducitur ad integritatē, adeò nihil eiusmodi ipsi accidit, vt siccitas perspicuè intēdatur: tūc enim primū succedēs diariæ, hectica iam efficitur. Definitur præterea aliter eius incrementū atq; perfecta generatio per accessionē tertiæ diei. Si enim (vt paulò antè diximus) eo die alia accessio minimè præhēdat, neq; æger sine febre existat, sed siccitas ipsi cōstanter intendatur, talis febris haud dubiè iam hectica est, ac processu tēporis marasmodes sine mora euadet, nisi rectè

Humidus calor magis sentitur.

Siccitatis hecticæ marasmodis argumenta.

Hecticæ tabificæ obnoxia.

Principiū hecticæ.

Hecticæ perfectæ nota.

cu

curetur. Definitur autē abitio eius in tabē, cùm primū pulsus debilis simul ac durus est, continuoq; paruus ac frequens is necessariò est, nō tamē propterea marasmodes existit, sed propter debilitatē ac duritiem. At verò debilitas accidit ob fortem cordis intemperiem: durities autē, ob siccitatem: quòd si tales affectus præhendāt cor ipsum, marasmode febre detineri animal tūc necesse est. In eandem prætereà febrem incidunt ex acuta atq; ardenti plæriq; eorum qui malè curantur: maximeq; quicūque vbi frigidā aquam bibere postularent, adeò nihil eiusmodi biberunt, vt nec vllum aliud infrigidās remedium thoraci atq; hypochondriis adhibuerint. Quòd si adeò nihil eiusmodi adhibuerunt, vt insuper cataplasmatis ex melle plurimùm vsi sint, quæ nūc frequēti in vsu sunt amplius in marcorem incurrere his promptum est, siue solùm febricitent, siue ex iecoris aut ventris inflāmatione. Maximè enim his inflammationibus haud rectè curatis succedit marcor: ita, vt quidā existimarint non aliter posse fieri huiusmodi affectionem, nequaquam scientes, quòd neutrum horum, nec aliud quodquam viscus, aut membrum, neque marcorem, neq; penitùs hecticam vllam febrem cōmittat, priusquàm (vt diximus) cor ipsum afficiatur. Talis igitur

Abitionis hecticæ in marcorem nota.

Pulsus duri & debilis causæ.

Febris ardētis in hecticā abitionis causa.

Viscerum inflammationes.

Hectica occasiões.

affectio ei incipit, interdum ex seipso, vt ex ira ac mœrore forti, & longo: interdum ex febre ardenti: quādoque verò ex affectibus pulmonis, ac thoracis, maximeq; † purulētis ac † tabidis. Vt autem ex his, ita accidit ex ventre ac iecore: & vt summatim dicatur, quauis diutina inflammatione in parte principe simul cum siccitate totius animalis, maximeq; cordis. Ego nanque vidi inflammationi laxioris intestini diutinæ succedere marcorem, ac stomachi, ac vesicæ, ac renū, fuerūt autem nonnulli qui affecti erant difficultate intestinorum tali febre correpti, quum scilicet laborassent inflāmatione intestinorum. Atque etiā leuitates intestinorum, & fluores intestinorum diutinos, quoties statim ab initio, aut tēpore procedente febris exigua incidit, marcor ipse subsequitur, & vt in summa dicatur, quoties præexiccatū cordis ipsius corpus, febrilem calorem susceperit † solutu difficilem.

† ἐμπυΐσκοι.
† φθόαις.
† δυσλύτως.

Maximum indicium esse febris hecticæ, quoties arteriæ ipsæ sint calidiores, quàm corpora quæ circiter sunt, & quòd non oporteat solū circuitionem, sed ipsum febrium genus considerare.

Arteriæ alijs partibus calidiores.

CAPVT XIII.

Maximum itaq; signū febris hecticæ est, quoties arteriæ ipsæ sentiútur calidio

lidiores quàm corpora, quæ circiter sunt: quod per alias febres illis minimè accidit. Fit autē symptoma adhuc euidētius vbi laueris, aut alio quouis modo rarefeceris, ita vt humor quidam profluat, atque calor ipse perspiret. Calor enim moderatus in aliis partibus omnib⁹ post talē perspirationē apparet: in ipsis autē arteriis nequaquā minor est priore. Is verò quàm maximè exquisitè sentitur per pulsuum diastolas, qui minimè mutatur post dictā expirationē: sed similis penitus permanet. Sola ergo cōsistens hectica febris perspicua est, siue absoluto sermone hectica, siue etiā marasmodes sit. Vbi verò cùm alia quapiā fuerit, difficilius iam cognoscitur: quemadmodum quæ nuper mulieri cuipiam accidit, cui non solùm die, sed etiā nocte non obscurè fiebat accessio. Latuit enim marasmodes febris omnes qui eā visitabant Medicos, existimātes oportere, neque principiū præhensionis sensibile esse hecticæ febri, neque incremētum, neque vigorem, tanquam minimè contingat hecticam febrem putridæ alicui posse implicari: sed nobis statim primis dieb⁹ in hac muliere cognita est. Vtraque enim †accessio quæ die ac nocte fiebat, breues efficiebat partes accessionis, ac sæpè cum madore quodā, aut perspiratione vaporosa soluebatur tam per-

Hectica febris putridæ implexa.

† ἐπιτονμκρία.

ſpicuè, vt corpus ipſum benè temperatũ tan gentibus ſentiretur. Indicia autem in arteriis paulò antè dicta ſemper extiterunt, nequaquam refrigeratis ipſis ſimiliter aliis partibus, neque velocitatem aut frequentiã motus amittentibus. Quæ ergo alio loco ſæpe numerò docuimus, etiam nunc dicimus: nõ oportere ſolùm circuitiones, atque proportiones acceſsionum conſiderare, ſed multò prius ipſam ſpeciem febris: ex eaque cognoſcere ipſam febrem, quemadmodum ipſum hominem ex propria forma. Sic ipſi ſæpè prima die ad hũc modũ ſpeciẽ febris cognouimus, minimè expectãtes tertianã, aut quartanã, aut quotidianã circuitionẽ. Sed de his ſecundo libro de iudiciis latius docuimus, atq; eo ipſo libro nihilominus diximus quõ oporteat diariæ febris cognoſcere differentias. Promiſerã autem (ſcio) me dictur ũ hoc loco de illis. Sed cũ recordarer pauca in eo libro deſiderari, quo in plenũ de omnibus præceptũ eſſet alia quidẽ huc trãſcribere ſuperuacuum duxi, adiiciam verò ea tantũmo dò quæ intra modum ſunt in eo prodita.

Quibus indicijs febres diariæ à ſeinuicem diſcrepent: quoniã interdum propter æſtum, quandoque ex frigore ipſo febris diaria conſiſtit.

CAPVT XIIII.

Febri

FEbricitantibus igitur propter æſtum, cutis magis ad habitum calidiorem & ſqualidiorē, quàm pulſus ad febrilem diſpoſitionem: mutatur quocirca ſitis minus hos infeſtat, quàm vbi æqualem habent caliditatem. Ac primo occurſu manus, calor in ipſis vigere videtur, contrà quàm in ægrotantibus propter adſtrictionem, in his enim increſcit. Caput præterea peruri maximè videtur, iis qui propter æſtum febricitāt. Gaudentque magis, & iuuantur frigidis fomentis, atque ipſorum oculi calidiores, & rubicundiores, videtur, cum ſiccitate, antequàm ſine grauedine & defluxione febricitant. Quibuſdam enim propter æſtum talia accidunt, caputque ipſis redditur non ſolùm calidum, ſed etiam plenum ſanguine: ita vt omnes venæ admodum contendantur, quæ circa oculos, & tempora, & frontem, & faciem totam habentur. Quòd autem pleni ſunt non minimum indicium eſt, vnde diſcernantur ab iis, qui ex humorum refrigerio febricitant. Hi enim vbi caput malè afficitur, promptè præhenduntur grauedine, & defluxiones & febris ipſa interdum ſymptoma eſt ſolius in capite diſpoſitionis. Sed magna ex parte tunc magis febricitant, quū corpus totum refrigeratum eſt, vel exuſtū. At verò cutis minus calida refrigeratis, atq;

Ephemeræ propter æſtū nota.

Sitis.

Ephemeræ propter adſtrictionem nota.

Grauedo in febre et defluxio.

Capitis grauedo ob æſtum frequens.

in tumore maiori corpus existit, nec quisquàm squalor circa faciem, qualis propter æstum febricitantibus euenit sine capitis repletione. Sed magna ex parte caput solet talibus repleri ab æstu, nisi quis fuerit admodum purus, ac sine excrementis: iis enim tantummodo contingit calescens caput sine repletione permanere. Veruntamẽ interdum sine repletione multus calor prehendit ipsum totum exustum. Hæc igitur affectio perspicuè dissidet ab ea, quam frigus excitauit. At quæ cum repletione est, difficilè distinguitur: vtpotè defluxionem inferens, ac grauedinem, quæ etiam refrigeratis accidũt sed (vt diximus) squalor & magnus calor cutis, & quæcunque alia paulò antè dixi, propria vstorum existunt: de quibus in plenum libro de curandi via & ratione dicetur, cum aliis omnibus diariæ febris differentiis: quarum dignotiones quia secundo libro de iudiciis perstrinximus, non etiam hoc loco dicendæ sunt: sed hunc quidem librum hîc finiemus, deinceps verò febrium ex humoribus accensarum omnes differentias indicabimus.

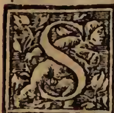
Ephemera ob æstum & frigus differentia.

PRIMI LIBRI FINIS.

CL. GAL. PERGAMENI DE DIFFERENTIIS FEBRIVM, LIBER SECVNDVS,

INTERPRETE LAVRENTIO LAVRENTIANO FLORENTINO.

De differẽtijs febriũ ex humorum putredine infestantiũ: ubi refellit opinionẽ ponẽtiũ omnẽ febrẽ putridã fieri ex abũdantia bilis. CAP. I.

EQVITVR vt de differentia febriũ ex humorũ putredine infestantiũ differamus: id priùs de eis admonentes, minimè sufficere (vt quidam voluerũt) ad generationẽ febriũ augeri atque exuperare humorẽ biliosum, quem alii pallidã, nõnulli flauã nominant bilem. Omnes enim arquati maximâ sic afficerentur febre, quibus copia talis bilis in toto corpore cõtinetur: sed haudquaquã febricitãt priùs, quàm alia quędã causa cõcurrat, de qua paulò pòst agetur. At verò absurdũ est in quartana, & quotidiana febre exquisita colligi amarã bilẽ existimare, quẽadmodũ in tertiana atq; causo. Etenim cõtra quàm in illis

Nõ omnis biliosus morbus est febris.

Arquati.

Quartana febris.

in quotidiana,& quartana febre,neq; vomitus biliosus,neque sudor,neque vrina, neq; deiectiones videntur biliosæ:præterea nec quicquam aliud quod præcessit,aut simul adest eis, subscribit. Febris enim tertiana parte plurima cõsistit in corpore naturâ bilioso, & in ętate vigoris,quæ est omniũ ętatũ maximè biliosa,& æstiuo tẽpore maximè quo talis humor exuperat. Itidẽ in regione calida & sicca tẽperamento & cõditione ambientis aëris tali,& vita nõ otiosa,ac desidi plurimum, sed in labore,cura, vigiliis, æstu,& victu parco, eoque calido & sicco. Quin & immoderatus vsus medicamentorũ calefacientiũ & exiccantiũ cõmittit febrem tertianam. Quotidiana verò ecõtrario penitus efficitur in naturâ pituitosiore,ac tẽpore hyberno,& cõditione frigida & humida, senibus & pueris potiùs,in regione frigida & humida, & vita otiosa simul cũ repletione,maximeq; quoties post cibũ lauãtur:ac multò magis, vbi ipse cibus pituitosior naturâ existit. Sed neq; vomũt tales biliosum humorẽ, neq; deiiciũt, †neque sudãt,quemadmodum in tertiana febre. Hæc enim ex flaua bile putrescẽte fieri solet:quotidiana verò pituitosum humorẽ subsequitur,quomodo quartana melancholicũ. Sic nanque natura corporis magis melãcholica,

Febris tertiana quibus accidit

Febris quotidiana quibus accidit.

† ὁδὶ ὁρῶσιν *in quibusdam codicibus.*

Febris tertianæ quotidianæ,et quartanæ materia.

& ætas inclinans,& autũni tempus,necnõ omnia his proportionalia in cibo potuque,& toto victu,frigida & sicca temperamento, febrẽ gignũt quartanã. Et ob eam rẽ præcedens eas rigor nequaquàm similis est: sed in tertiana quasi pungens ac vulnerãs sensum, efficientẽ causam indicat: in quartana autẽ quasi refrigerãs. Sed de forma rigoris libro de causis symptomatũ diffinitũ abũdè iam est, vbi etiã de eiusdem generis febriũ differentia est proditũ:nempe ex eis intermittentes(ita appello eas,quæ ad integritatem sensibilem desinũt)ex humore moto ac in omnem corporis partem delato efficiente febrem cõsistere:synochos verò ex condito & contento in venis,de quarum cognitione secundo libro de iudiciis docuimus.

Febris quartana quibus accidit.

Rigoris tertianæ & quartanæ discrimen.

Febriũ intermittentiũ & continuarũ discrimen.

Febrium intermittentium tres haberi differentias:quotidianam, tertianã, & quartanam, atque esse synochon,id est, continuam,quam flaua bilis committat. CAP. II.

FEbrium igitur intermittentiũ omnes differentiæ tres existunt quotidiana, tertiana,& quartana,ex pituita putri:quotidiana: ex vtraque bile, flaua quidem, tertiana:atra autem,quartana efficitur. Continuarum verò quæ ex flaua bile consistũt duplex genus est:vnũ quidem earũ quæ syno-

Febriũ intermittentium species & differentiæ.

Continua ex flaua bile duplex synocha & continua.

Cōtinuarū febriū differentiæ.

Homotonos.

Epacmastica.

Paracmastica.

chi, id est, continentes appellantur, quarum omne tempus vna accessio est ab initio vsq; ad finem: Alterum, earum quæ cōmuni sed ambiguo genere continuæ dicuntur, & multis particularibus circuitionibus continentur. Cæterùm synochωn differentiæ omninò tres existunt. Quædam enim earum ab initio vsque ad finem æqualis persistit, quædā paulatim crescit, quædā paulatim decrescit. Ac nonnulli primā nominant homotonū, & acmasticā, id est, æqualiter affligentē ac vigentem: alteram anabaticā & epacmasticam, id est, ascendentem atque increscentem: tertiam verò paracmasticam, id est, inclinantē appellant. Synechωn porrò duæ differentiæ primæ existūt. Nam aliæ tertio quoq; die tantummodò habent accessionē, aliæ die intermedio alteram inferunt accessionem. Atque hæ nullum nomen peculiare obtinent. Febrem autem tertio quoque die accedentem, ego quidem nomino tertianæ finitimam: non tamē prohibeo, si libeat, aliter appellare, modò serues in rebus ipsis differentiam. Alia enim est natura, quoties desinunt ad integritatem, alia quoties ad inclinationē febrilem finiūtur, febres continuæ alternis diebus accessionem habētes. Et ad hæc vbi in medio altera fuerit accessio, natura quædam diuersa est: sed nullam ex his

Tertianæ cōtinua finitima.

sem

ſemitertianam appello,nō tamen prohibeo ita nominare volentes,ſi id vnū mihi caueatur ab eis,vt nullum febris genus omittatur, ſed vnumquodque deinceps dicatur quemadmodū ergo nūc in hoc libro facere inſtitui. Ex cōtinuis enim quæ in die medio accedūt,quędā in forma quotidianę procedit, duas acceſsiones ſimillimas inuicē efficiens: quædam verò diſsimiles habens duas acceſſiones primæ quidē tertiā ſimillimā obtinet,ſecundæ verò quartā,in forma duarum tertianarū procedēs:ſed hæc ex bile potius: illa ſingulis diebus ſimiliter accedens,ex pituitoſo humore cōſiſtit. Porrò tertiū aliud genus eſt febriū continuarū rarò eueniens, quoties acceſsio in forma quartanę circuitionis procedit,nequaquàm deſinens ad integritatem. Accidit autem, quemadmodū febris tertio quoque die accedens,interdū duplex ac triplex:ita etiam hæc nō ſolū duplex,ſed etiam triplex. Sed hi febriū implexus libro de typis cōmodius indicantur. Febrium autem ſimplicium ex humoribus infeſtantium †ſimplices differentiæ tot numero ſunt, quot proximè docuimus. Ex earum autem permixtione aliæ quædam efficiuntur, de quibus deinceps dicam,ſi priùs de ſimplicibus quod deeſt,adiecero:vt quæcunque fuerit omnino ſimplex febris, vnam ſpeciem

Semitertiana.

Continua in forma quotidianæ habens acceſsionē mediam.

Continua in forma tertianæ.

Trium febrium implexus.

† σύμπτωσαι.

quaſi

Febres simplices compositarum sunt regula. quasi regulam quandam obtineat earum, quas proximè indicabimus. Quæcunque verò degenerat aliquatenus, eatenus ab ipsis febribus simplicibus abscedit.

Febris ex flaua bile indicium. *Quonam modo ex flaua bile delata in uniuersum corpus rigor existat: & ut ipsius tertianæ accessio, quod longissimum sit, horas duodecim occupet.* CAP. III.

Hora æquinoctialis. 15. gradibus designatur ut distinguat ab inæqualibus & planetarijs solstitialibus æstiuis brumalibus seu hybernis. Febris igitur excitata ex flaua bile delata per corpora sentiẽtia, præhendit cũ rigore, atque causodes est: & vomitu bilis, vel deiectione, vel sudore, vel quibusdam horum, vel omnibus simul soluitur. Huius febris longitudo accessionis quæ maxima sit, horarum est æquinoctialiũ duodecim:, atque appellamus eam exquisitam tertianã, ex temperamento ægri biliosо, ac tempore, & regione, & conditione, & victu calido & sicco effectam. Sed omnia alia paulò antè docuimus, quæcunq; cõducunt ad eius generationem. Atq; accessio breuior est magna ex parte, quàm quæ anteà dicta est longitudo, perquàm multã maioris ac minoris obtinens differentiam: vel propter quantitatem *Accessionum tertianæ differentiæ.* & qualitatem ipsius bilis, vel propter ægri vires, vel propter præsentem tunc in ægro corpore dispositionẽ. Bilis enim copiosior, longiorem quàm paucior efficit accessionẽ:

ten

tenuis,breuiorem quàm crassa. Sic verò & vires validiores, breuiorem: imbecilliores, longiorem. Et corporis dispositio rara quidem,breuiorem:densa verò longiorem. At verò tempus intermissionis in tali febre,ex pulsu indicium putredinis humoris penitus †obscurum habet,sequẽti die ac nocte post accessionem. Leuiter autem succensa ægrè cognosci potest primis partibus posterioris diei:sed adhuc clarius circa fines eiusdem diei aut noctis:atque adhuc clarius proxima die vel nocte, quæ præcedit scilicet diem aut noctem accessionis. Sanè in ea ipsa perspicuum iam est indicium: multoq; magis, quoties accessio præhendat: ac multò magis, vbi ascendat ad ipsum consistendi vigorem. In eo verò†minus quàm per incrementum,rursusq; multò minùs per inclinationẽ. Hanc febrem si libeat nominare exquisitã tertianam,nomine vteris antiquo: sin minùs at certè nobis dabis ita nominare gratiâ perspicuitatis doctrinæ.

Intermissionis tempus.

†ἀδιάγνωστον.

† Vide,nũ magis sit legendum.

Pituitam refrigerare partes extremas per initia accessionum,difficulterq; accendi calorem minimè purum,sed similem fumo quasi uiridioribus accensis lignis. CAP. IIII.

Alia porrò est simplex ac exquisita febris ex pituita putri, quæ per membra *Pituitosa simplex.*

sententia pellitur ab ipsa naturâ, consistés:
Initium pituitosæ simplicis. Ea incipit ex frigore partium extremarum atque horrore potiùs, quàm rigore: difficulter accenditur, longumq; obtinet incrementum ad ipsum consistendi vigorem: quoniã humor ipse ex quo consistit, frigidus atque humidus est temperamento, ac glutinosus cõsistentiâ. Itaq; difficulter accẽditur, ac tardè mouetur sæpè in ipsis meatibus hærens. Ac premit quidem interdũ, grauatq; vires.
Pulsus. Inæqualem autem ac magis debilem efficit paruumq; pulsum in principio ac primo incremento.
Biliosæ & pituitosæ discrimen inter initia. Per febrem verò biliosam existit inter initia accessionum vnaquæq; affectio ex dictis circa pulsum: sed ab illa quidé citò abeunt, tum alia, tum etiam inæqualitas, quæ magna ex parte nec cum talibus febribus accedit, nec tales febres comitatur. Calor autem ipse non multò postquàm destitit rigor, accenditur luculentus, quemadmodùm ignis quidã planè purus, in quo nulla fumosa caligo inuehitur.
Analogia. Calorem verò pituitosi humoris assimilabis igni fumoso lignorũ viridium accensorum.
Accessio pituitosæ. Euacuationes igitur in eo paucæ existunt, ac lõgitudo accessionis diuturnior: & tẽpus intermissionis non æquè ac primùm purum est, sed semper seruans in calore & pulsu, putredinis humoris indicium. At verò & in hac febre cir-

ca principia, atque incrementa accessionum indicium putredinis est manifestissimũ. Attamen & hæc vbi exquisita fuerit, videtur multis habere puram intermissionẽ: & nos ipsi ita etiam non rarò dicimus, quoties importuna sermonis curiositas videtur. Accidit autẽ naturæ corporis, tẽpori, regioni, tempestati, studio, victui, & aliis omnibus pituitosis. Accedit verò singulis diebus, quanuis minùs calida sit quàm biliosa, quæ tertio quoque die fatigat. Sed cõstat hãc quidẽ (quoniam & humorẽ habet accẽsu facilẽ, & prõptè semper ob tenuitatẽ quicquid eius feruefactũ est per accessionẽ, expurgatur) ad integritatem quandam magis purã desinere, & exiguum post accessionem vestigium putridi caloris relinquere: eam verò quæ ex pituita consistit, nec integrè purgari per inclinationes accessionũ, nec exiguum, quod velut succendatur, relinquere. Inde ergo efficitur & intermissio multò deterior, & secundæ accessionis maturius principium.

Intermissio pituitosæ.

Humor in cessioni propensus.

Accessionis ad integritatem desinentis causa.

Intermissio deterior.

De quartana quæ ex atra bile consistit: & quonam modo fieri possit, ut rigor sine febre efficiatur. CAP. V.

Quartanæ exquisitæ causa & intermissio.

AC verò tertium genus intermittentiũ febrium, quartana scilicet exquisita, quoties ex humore melãcholico solo efficitur

tur frigido ſiccoque temperie,paulatim quidem ſuccenditur:quemadmodum lapis quidam,vel teſta,vel os,vel aliud quodpiã ſic frigidum & ſiccum corpus. Vbi verò flamma quædam ex eo accenſa eſt, nihil relinquit fumoſum,neque ſemiuſtum poſt acceſſionem:& ob eam rem euacuationes plures ex tali humore quàm pituitoſo, & intermiſſio planè pura eſſe videtur,eò quòd hîc omne id humoris melancholici quod eſt accenſum euacuatur atque diſcutitur. Et ob eam rem accidit illis rigor qualis potiſsimùm in forti frigore refrigeratis:non qualis interdum exiſtit:per æſtum vel laſsitudinem,vel medicamentum calidum,ac mordax vlceri adhibitum .Cæterùm neceſſe eſt hanc febrem anteceſsiſſe quicquid colligit atram bilem,ex vitæ genere,victu,cœli ſtatu,tempore,regione,natura & ætate ægri melãcholica. Acceſsio præterea huius febris longitudine temporis,tertianæ ſimilis eſt: atque interdum accidit,vt ſit longior, quãuis exquiſita ſit,quoniam ex humore frigidiore conſiſtit. Cauſa autem ſimilis eſt in his febribus & aliis omnibus quæ differentiam longitudinis efficit acceſsionum, quéadmodum paulò antè diximus in exquiſita tertiana:in multitudine & qualitate humoris, & robore & infirmitate virium,& ad hæc

Quartanarum rigor.

Quartanæ obnoxij.

Quartanæ acceſsio.

In acceſsione lõgitudinis cauſæ.

hæc ipsa ægri dispositione differentiam habente. Nam & alia omnia proportione respondent iis quæ ex humore bilioso consistunt. Quocirca si humor melancholicus neque putrescat, neque vehementer feratur per corpora sentientia, nequaquàm efficit melancholicam circuitionem exquisitam. Sanè arquatis affectibus proportione respõdent ex liene morbi diutini melancholici, corporisque totius colores fœdi. Et erysipelatibus ac herpetibus qui ex flaua bile cõsistunt, cancri & phagedænæ proportione respondent. Sed neque ex his neque ex melancholicis affectibus necessariò febricitant, nisi priùs humor melancholicus & biliosus putrescant. Natura enim semper nititur, suis viribus vtens, assimilare partibus nutriẽdis quicquid fieri vtile potest: excernere autem id quod minimè istiusmodi est. Quòd si interdum præ crassitie, vel copia, vel lentore excrementi, vel stipatione quadã meatuũ, vel sua ipsius debilitate nequaquàm possit excernere humorem vniuersum prauum, immorãtem diutiùs in ipso corpore animalis putrescere necesse est. Nullus enim alius humor permanere qualis extitit ab initio, potest, nedùm qui adeò vitiosus est vt ab ipsa natura cultũ amplius suscipere nõ possit: sed aut cõcoctus apponitur atque

Arquati atrabilares.
Serpẽtia.
Ignis sacer.
Comesa.
Modus putrefactionis.

asſimilatur ſolidis animalis partibus, aut corrumpitur atque putreſcit. Ad hunc modum arquatis ac melãcholicis affectibus, quoties humor bilioſus exuperans in corpore diutiùs immoratur, febris ſuperuenit. Sępè etiã diſpoſitio in iecore & in ſplene attulit febrẽ, quoties aut inflãmatio aliqua, aut obſtructio committit prædictos affectus. Pari ratione nec vbi pituitoſus humor exuperat, febris ſequitur, niſi putreſcat priùs. Atq; ob hunc quidem, quod ab antiquis exiſtimatũ eſt eſſe impoſsibile, ſæpenumerò viſum eſt: id autem eſt ſine febre rigor, qui nonnullis quidem ſemel accidit, nonnullis autẽ etiam per circuitum pluribus diebus, vel continuus ab initio vſq; ad finem, vel omnino ita mediocris, vt nequaquàm eſſe videatur, quoties quieuerint, ſed vbi moueãtur tãtũmodò efficiat ſenſum: vel etiã maior, vt etiã ſine motu infeſtet. Sed quoties talis humor ſpacio temporis putreſcat, nõ rigent ſolùm: ſed etiã febricitant. Et diuturna admodùm & ſolutu difficilis febris in quotidianæ forma tales affectus ſequitur.

Arquatis ſuperuenit febris.

Rigoris circuitus.

Febris ſolutu difficilis.

De febre epiala qua ſimul febricitant ac rigent, ac de humore quem Praxagoras uitreum appellauit, & quotnam pituitæ genera ſint.

CAPVT VI.

Ho

HOC genere continetur febris epiala propriè nominata, quoties simul febricitant ac rigent:& vtrũque sentiunt, eodem tempore in quauis corporis parte. Sanè Archigenes existimat de nulla altera nomen epialon dici, quàm de vna hac febri. Sed cõstat Atticos quosdam viros rigorem ante febrẽ ita appellare. Enimuerò Praxagoras videtur mihi appellare vitreum, humorem talem. Recentiores autem, è quibus Philippus est, crudum simpliciter, nullum adiicientes vocabulum ad exquisitam definitionem. Is profectò ex specie pituitosi humoris est: vt qui admodùm frigidus atque †humidus sit. Quisquis enim humor frigidus simul & humidꝰ fuerit, sub ipsam phlegmatis, id est, pituitæ cadit appellationem, si quis Hippocraticè & ex omniũ cõsuetudine non solùm veterũ, sed etiam aliorum scriptorum nominare voluerit. Prodicus enim libro de natura hominis prauè nominat, errans circa tale vocabulum ipsa demiranda etymologiâ adductus. Sed nõ est præsentis temporis ad talia deflectere orationem, cũ aliã dicarimus illis disputationẽ. Ergo rursus ad institutũ veniamus. Quisquis in corpore humor fuerit frigidus & humidus, ipsi hũc nominamus pituitã: tu si libet appellabis scindapsum. Adeò sanè nulla mihi vocabu-

Epialæ causa.

†γλισχρὸς i. lentus.

Pituita quid.

lorum eſt cura. At verò ſcias huius humoris plures eſſe differentias. Nam vna quidẽ ſpecies eius eſt admodùm frigida: ita vt maximos dolores adferat, quum in locum calidũ impacta eſt. Et ſæpenumerò multos dolores eorum qui colici dicuntur, ex acri clyſmate tali humore euacuato, ſtatim ſedatos intueri licet. Hic autẽ humor videatur ſimilis aſpectu vitro fuſo. Altera verò ſpecies pituitæ eſt, quã excreantes ſæpè expuunt quidam ſenſibilem obtinẽs dulcedinem. Conſtatque eam nequaquàm poſſe eſſe omninò frigidã, ſi recordamur eorũ quę libro de ſimplicium medicamentorũ viribus docuimus. Tertia prætereà ſpecies alia pituitæ eſt, quæ ipſis expuentibus acida ſentitur, ac minùs quàm vitrea, magis quàm dulcis frigida eſt, quẽadmodùm altera ſalſa habetur, aut ob putrefactionẽ, aut ob permixtionẽ ſalſæ ſeroſæ humiditatis: ex qua febricitãtes minimè rigẽt, ſed horrẽt tantũmodò, præbẽdẽte acceſsione. Acida autem ac vitrea ſi moueatur, per corpora ſentientia permeans, infert rigorẽ ſine febre. Quòd ſi qua putredo moderata illis adfuerit, epialã cõmittit febrem. Sin magis putreſcat, rigor præuenit: febris ipſa ſubſequitur, deuicto frigore ab ipſa multitudine caliditatis, ita vt nullo modo exiſtat per incrementa & vigores acceſsio-

Pituitæ ſpecies.

Phlegma uitreum.

Phlegma dulce.

Phlegma acidum.

Phlegma ſalſum.

Rigor ſine febre.

Febris epiala.

nu

nũ. At verò vitrea pituita forsitã acidę qualitatis particeps est: ita vt omnes eius differẽtiæ tres existãt: acida, dulcis, salsa, atq; ex pituita dulci putrescẽte rigor minimè antecedit febrẽ, forsitã verò neq; simpliciter, neq; à simplici causa quis existimarit tales fieri febres. Siquidem quicquid pituitæ putrescit, ac tendit febrem reliquum nondum putrescens, ex quo rigent non eiusdem est qualitatis, cũ ea quæ putrescit. Si igitur ab hac quidem rigor, à putrefacta verò febris efficitur, duplex semper causa erit. Licet verò hîc dicere febrẽ ab altero quidẽ fieri causæ genere, rigorẽ autem ab alio: vt qui nõ sit, quod febris. Per febrem tamẽ tertianam flaua bilis & rigorem efficit, & febrẽ. Sed hæc logicæ magis sunt cõsiderationis: nos ad institutum nostrũ redeamus. Permixta pituita putrescente, ex qua fieri quotidianã docuimus, cũ bilioso humore efficiẽte tertianam, composita duplex que causa & dispositio fuerit. Alter enim humor vno quoq; die, alter tertio quoque die cõmittit accessionem: ita vt vnus dies duas habeat accessiones: alter verò vnam, quũm tempora accessionis in easdem horas minimè incidũt. Vbi enim incidant, vna erit cõfusa, neq; tertianæ, neque quotidianæ exactam speciẽ seruans. Et quoniam vtraque febris duplex est, implexus quatuor

Pituita uitrea.

Pituitæ tres differentiæ.

Rigor ex pituita dulci.

Rigoris in febre tertiana causa.

Tertiana quotidianæ implexa.

Hic initiũ alij faciũt 7. cap.

Tertiana quotidianæ cõfusa.

Febris tertiana & quotidiana duplex.

Tertianæ & quotidianæ implexus quatuor.

erunt. Vnus, in quo tertiana permiſcetur quotidianæ: ſecũdus, in quo tertiana permiſcetur cõtinuæ quotidianæ: tertius, in quo permiſcetur quotidiana tertianæ continuæ: quartus autem, in quo permiſcetur quotidiana continua tertianæ continuæ.

Acceßiões implexarũ febriũ cõcurrentes.

Quot modis fieri conueniat implexus febriũ, ex quibus æger minimè deducitur ad integritatem. CAP. VII.

Non concurrentes.

Acceßiõis ſpecies.

Acceßiõis tertianæ nota.

Hîc hora diſtinguitur initio diei facto hora ſexta matutina.

CAETERVM vniuſcuiuſq; dictorũ implexuum differentia duplex eſt. Interdum enim omnes acceſsiones eodem tempore ſimul inuadunt, quandoque diuerſis tẽporibus acceſsiones præhendunt. Sed hi cognoſci facilè poſſunt, prætetquàm quòd ſæpè intermittens minimè cognoſcitur à patrũm exercitatis: quoniam ægri nũquàm deducuntur ad integritatem, ſed oportet ſpeciem conſiderare acceſsionis, quemadmodum ſecundo libro de iudicio ſatis dictum iam eſt & inde cognoſcere, non ex ipſa circuituum proportione. Subiiciatur enim veniſſe cuipiã circa horã primã, acceſsionẽ ſimul cum rigore, qui videatur vulnerare carnem laborantis, deinde omnia alia tertianę febris indicia vſque ad vigorẽ proceſsiſſe: cum vomitu bilis ſimul cũ ſudore benigno inclinare, atq; eſſe iam diei horam nonam.

Po

Porrò cõiectare nos ex toto accessionis motu, circa vndecimam horam sine febre fore ægrotum, ea scilicet integritate quam in circuitibus nominare solemus. Ita verò sperantibus statim subsistere sudorem, aut densata solùm, aut etiam inhorrescẽte cute. Deinde *Accessio* initium, atq; incrementum, & ad hæc vigo- *pituitosæ* rem in genere continuę febris pituitosæ se- *continuæ.* qui: duplicẽ profectò ita cognoscemus cau- *Tertianæ* sam esse ac speciem febriũ, mixta intermit- *intermit-* tente cum continua, quamuis nulla inuenia- *tentis cum* tur intermissio. Ac sequenti quidẽ die spera *cõtinua pi* mus præhensuram accessionem hora nona, *tuitosa no* & si vt expectabamus res ipsa eueniat, peni- *ta.* tus tertio die similiter sperabimus adhuc fe *Præsagiẽ* bricitante ægroto, iterũ præhensuram eum *di modus.* tertianæ febris accessionem hora prima. Quòd si præueniat, aut cunctetur accessio, quã secũda die sperabamus fore hora nona, atq; ea quã tertio die credebamus futurã prima hora: non etiã posthac sequentibus diebus, neq; nonam horam, neque primã expectabimus, sed tantò priùs aut posteriùs, quãtò proportio primæ circuitionis accessionem præuenisse ab hora qua initio cepit, aut tardasse, indicauit. Vtra verò earum desitu- *Species fe* ra sit priùs, tùm ex febris specie coniectan- *bris desinẽ* dum est, tùm ex ipsa accessionis longitudi- *tem indi-* ne, & magnitudine, & more, & motu, & itẽ *cat.*

Lege com men. aph. 12. lib. 1. circuituũ repetitiõe, & anticipatione & tardatione, & adhæc indiciis quæ posteà apparent cruditatis & cõcoctionis totius morbi, *Accessiõis accidẽtia.* quorũ in vrina maxima cẽsentur. Ac de his omnibus libro de iudiciis satis dictum est. *Circuituũ ratio.* Quòd si pituitosa continua nequaquàm ad nonam horam, sed quintam aut sextã excipiat intermittentẽ biliosam, quæ prima hora incepit, adhuc difficilior cognitu est vulgo isti medicorũ, quibus talis consideratio minimè curæ est, an scilicet sit vnũ febrium gen⁹ quod infestat, an duo, & quodnã vtrũque sit. Cęterùm tãquàm nihil horũ cognoscentes, non solùm nesciunt quonam modò oporteat curare eas quæ nequaquàm cognoscuntur qualesnã sint, sed neque vtrũ secunda die suspectas habere conueniat vtrasque horas, quæ prima die accessiones attulerũt. Ego nãque (scio) visus sum eis sæpenumerò vaticinando potiùs quàm præsentiendo, vt medici solent coniecisse initiũ accessionis.

Vrinæ est cruditatis concoctionisq; potissimũ indicium.

Pituitosa continua simplex et permista.

Permisceri inuicem febres, scilicet tertianam exquisitam & quotidianam: & quonam modo Agathinus errauerit circa semitertianam.

CAP. VIII.

Feb. quotidiana. PER hanc igitur mixtionẽ (de qua nunc agimus) tertianæ cum ea quæ quotidie accedit, vidi interdum circa primam horam

præh

præhendere accefsionē exquifitæ tertianæ, circa fextam autē exiftere accefsionē eius, quam recentiores medici propriè nominãt καθημερινὴν, id eft, quotidianam. Solēt enim ita nominare febrē quæ fingulis diebus accedit, nequaquã definens ad integritatem. Ipfe verò folitus fum talē nominare ἀμφημερινὴν συνεχῆ, id eft quotidianam cõtinuã, nomē enim καθημερινὴν, nequaquã licet inuenire apud quenquam Græcorũ fcriptum, fed ἀμφημερινὴν appellant, rem omnem quæ fingulis diebus fimiliter fit, fed vt Plato dixit, contemnere oportet nomina eos quibus tantarum ac talium rerum propofita eft confideratio. Appelletur igitur, gratiâ clarioris doctrinæ, ea quæ fingulis diebus accedens definit ad integritatē, quotidiana fimpliciter, nihil infuper addēdo ei per orationē: ea verò quæ minimè definit, quotidiana cõtinua: ac liceat tibi, fi libeat, alteri adiicere, intermittēs. Pari ratiõe dicēdũ, & de ea quę tertio quoq; die accedit. Altera enim differentia tertiana fimpliciter, vel etiã intermittens tertiana habetur, altera tertiana continua eft. Licet verò & continuam tertianam nominare tertianam fimpliciter, fine adiectione vlla: quemadmodùm nõnulli appellant. Sed enim non opus eft fufiùs difputare de nominibus: fed redire ad inftitutum.

καθημερινὴς.

Quotidiana continua.

ἀμφημερινὴς.

Simpliciter quotidiana quid.

Quotidiana contiтnua.

Tertiana fimpliciter, uel tertiana intermittēs.

Tertianæ cum quotidiana implexæ hiftoria.

Nam adolescens in quo dixi implexum extitisse tertianæ cum quotidiana continua, prima quidem die mane incepit cum rigore tertianæ proprio febri, alia omnia seruans exquisitæ tertianæ indicia vsque ad sextam horam, subitumque vomitum biliosum; † ac paruum sudorem, à quo statim † contractus est atq; inhorruit homo: deinde rursus prehendente accessione, pulsus erat paruus & inæqualis: pòst vsque ad horam vndecimã, succésa adhuc paulatim, pleraque ipsius accessionis habebat propria: pauca verò quæpiam ipsius quoque incrementi: deinde vsque ad noctis horam quartam incremẽtum † diligens erat, post in eadem magnitudine permanebat ad ipsum quidem sensum, vsque ad horam noctis sextam. Vnde iam perspicuè videbatur inclinare vsque ad quartam horam in secũdo dié. In ea enim contrahebatur, atque ipsius accessionis indicia ostendebantur, partibus quidem ipsius extremis frigidioribus euadentibus, pulsu autem paruo: atque increscebat vsque ad vesperã paulatim, neq; horrorem quempiam, nec inæqualitatem aliam efficiens: deinde rursus vigebat circa horam quartam noctis, ac sensibiliter inclinare incipiebat circa sextam. Ac quòd quidem tertia die hora circiter secunda oportebat eius expectare accessionem fore

† τε καὶ πολὺν, & multũ καὶ γαστρὸς διαχώρησιν ἱκανὴν καὶ ταύτην χολώδη &c. & uẽtris excretionem biliosam satis multã in quibusdam codicibus.

† συνεστάλη, supra dixit dẽsata est cutis.

† ἀκριβῆς. i. germanum ac uerum.

fore quotidianam,perſpicuum erat:non tamen tertiana,an ſeruatura eſſet eandem horam,an non, perſpicuum erat. Acceſsio igitur horrifica incepit hora ſecunda, quæ citiùs quàm pro acceſsione, in prima ac ſecunda die continuæ quotidianæ increſcens vſque ad quintam horam,initium rurſus alterum fecit poſt quintam horam,atq; ei erant omnia ſymptomata ſimilia iis quæ ſecunda die extiterant. Deinde rurſus increſcens promptius vſque ad octauam horam, rurſus horruit in illa hora, ac paulò pòſt acceſsio promptè aſcendebat increſcens: ita vt circa horam noctis quartam ad conſiſtendi vigorem deduceretur. Ecquidnam aliud quàm exquiſitæ ſemitertianæ hæc acceſsio extitit? Cùm duæ febres eadem hora inciperent, eò quòd quæ ſingulis diebus repetebat, duabus horis præueniſſet: tertiana verò duabus horis tardaſſet. Quocirca nitenti dignoſcere ſpeciem febris perſpicuè videri potuiſſent tẽperata ac permixta tertianæ, ac continuæ quotidianę ſymptomata. Cùm enim tertiana cum rigore incipiat, quotidiana verò ſine rigore permixta ex vtriſque horrorem ſtatim inferebat, rem quidem minorẽ rigore, maiorẽ verò frigore: ac tantò maiorem frigore, quãtò minor rigore eſt. Quapropter æqualiter diſtans ab extremis vtriſque horror

Initij acceſsionis ſignum.

Acceſsio horrifica.

Exquiſita ſemitertiana.

Tertiana cũ rigore.

Quotidiana cũ frigore.

Semitertiana cum horrore incipit.

Horror rigoris frigorisq́; medius.

Semitertianæ denominatio.

rot in medio amborum collocatur, rigoris scilicet atq; frigoris: id quod tẽperatis inuicem extremis potissimum fieri solet. Ergo nõ abre nomẽ tali febri semitertianã indiderũt. Tẽperata enim ex quotidiana continua ac tertiana intermittente, totius suæ naturæ partem dimidiã vtrãque prędictarum febriũ habet. Vt igitur hemionus, id est, mulus est ac semideus dictus: eodem modo semitertiana. Mulus enim medietatem quidẽ equi cõducentis ei ad generationẽ, medietatem verò asini habens, ab altero eorum tantummodò dictus est. Et semideus, indicatur quidẽ participare dei medietatem: quòd autem homo sit altera ex parte, omittitur. Itidẽ semitertiana, medietatẽ alterã habet tertianam, medietatem alterã quotidianã continuã. Sed duplex modus generationis eius est, aut enim in vnũ tempus duæ accessiones concurrũt, vt paulò antè dixi, quia altera præuenit, altera cunctatur: aut ambæ statim ab initio inuicem temperantur. Ac quæ quidem ambabus in vnum tempus coeuntibus fit, vnam solam habet accessionem naturæ ipsius semitertianæ: altera verò, omnes ab initio morbi vsq; in finem, quæ maximè propriè semitertiana ab omnibus nominatur. Sed de hoc paulò pòst agetur, potissimũ propter Agathinum & Archigenem. Adolescen

Semitertianæ modus duplex.

Febris semitertianæ pulchra historia.

ſcenti igitur quē noſtra narratio ſuppoſuit, tertio die tali veniēte acceſsione, propterea quòd in vnū tempus ambarum febrium acceſsiones incidiſſent. præueniēte duabus horis quotidianæ ipſius acceſsione ſemper tertiana autē cunctante ſemper duabus, acceſſio quarta die incepit, oriente ſole ſpeciem ſeruans exactā febris pituitoſæ. Futurū autem ex proportione erat, vt quinta ab ea acceſsio inciperet circa decimam horā noctis, quoniā ſemper præueniebat horis duabus ab initio: tertia autē acceſsio febris bilioſæ habitura principium erat quinta die, hora quarta, ita vt mediū interſtitium initii duarum acceſsionū foret ſex horarū, quod etiā factū eſt, circa decimā horam quartę noctis incipiēte acceſsione ſecūdū ſpeciē pituitoſæ febris: atq; ita procedente vſque ad horam quartā diei, coëunte verò cum bilioſa ſimul modico rigore, deinde rurſus permixtā ſpeciem habente acceſsione ſecundum bilioſæ ſimul ac pituitoſæ ſpeciem. At verò ſubſequenti nocte circa octauam horam pituitoſa febris incipiens exquiſita, ac ſola totam obtinuit ſequentē diem, quæ ſexta fuit: tum autē vſque ad mediā noctem inclinās, inde rurſus incepit eodē modo. Poſteà reliquam noctis medietatem, & tēpus vſque ad meridiē ſeptimæ diei obtinēs, iam quodāmodo

incli

inclinauit. Sed tertiana ei succeſsit cũ rigore incipiẽs, quemadmodũ ſolet incipere exquiſita tertiana: atq; alia omnia eodem modo exquiſita afferens indicia, bilis vomitum effecit, & deiectionẽ biliosam, & vrinã bonam, & quendã madorẽ crepuſculo veſpertino, indicãs perſpicuè iis qui didicerunt cognoſcere genera febriũ, quòd remitteretur, atque inclinaret, & ſoluẽda eſſet poſt vnã, vel (cùm tardiſsimè) alteram circuitionem. Etenim inclinatio facilitatem habuit mirabilẽ quandã; & qualem nulla ex prioribus, vſque ad horã noctis quartam. In illa enim febris pituitoſa ſingulis diebus accedens, horis autem duabus præueniens, incepit, atque occupans totã noctem, & totum ſequẽtem diẽ, rurſus incepit octaua nocte, ſecunda hora: quã quidem noctem totam occupans inclinauit ſequenti die nono. Acceſsio autem tertianæ erat futura in illa die circa octauã horam: quoniã duabus horis cunctabatur. Sed tunc circa horam nonã incepit, indicans adhuc eo ſuam inclinationem. Sole autẽ occidente coiuit cum ea acceſsio pituitoſa, anticipãdo inuadens, quẽadmodũ ſolita erat, & noctẽ occupãs illam, & ſequentem diem, rurſus incepit decimo die, hora decima. Dein rurſus vndecima die hora octaua exactè permanẽs pituitoſa: deinde circa horã

noctis primã, initium horrificũ tertianæ febris quatuor horis tardãtis extitit, tum autẽ sexta hora noctis venter deiecit biliosa, & quidã in toto corpore sudor extitit: & post hæc tota inclinatio prope integritatẽ deuenit, atque erat iam perspicuũ tertianam destitisse integrè, pituitosam autem esse relictam solam iam & inclinantem. Has igitur ob res circa duodecimam diem, nec insuper accessio prçuenit horis duabus, quẽadmodũ antea solita erat: sed septima hora incepit, deinde circa decimamtertiã haudquaquam sexta: sed tardauit, ac septima hora incepit, ostẽdens insignem facilitatem atq; inclinationem. Quartodecimo autẽ die inclinatio multò melior extitit, atq; accessio incepit hora nona, & in vrina insigne concoctionis indicium apparuit, prænũtians fore solutionem futuro decretorio, sed de hoc nũc non est sermo, nisi obiter. Quod autem sæpenumerò permisceantur diuersi generis febres medicorum vulgus latentes biliosæ scilicet pituitosis, itemque cõtinuæ intermittentibus, præscriptus ægrotus abundè indicauit.

De differentia semitertianæ.

CAPVT IX.

SEd quum de his † satis dixerimus, ad id quòd paulò antè promisimus, rursus venia

† τὰ λοιπά

nia

Tertianæ cũ quotidiana cõti nua permixtio triplex.

niamus. Cõpofita enim ex tertiana & quotidiana cõtinua (quam vocamus femitertianam) vel habet flauam bilem exuperãtem, proindeque flauæ bilis fymptomata vehementia: vel hanc pauciorem, pituitam verò copiofiorem, proindeq; quotidianæ continuæ pathemata certiora: vel neutrũ altero humore exuperantiorẽ, fed ambos æquales, quæ fanè exquifita femitertiana eft, talis fpecie qualem Hippocrates indicauit, fcribens libro primo epidemion ad hũc modũ. Plærique in hunc modum afficiebantur: Febris horrifica, continua, acuta, in totum minimè intermittẽs. Modus autẽ femitertianæ erat, diem quidem vnũ habens leuiorem, altero autem grauius affligens, atq; ad acutiorem difpofitionem increfcens. Horrificã autem dixit, nõ fimpliciter febrem incipientem cũ horrore (nã innumeris febribus id accidit, de quibus deinceps docebo) fed in qua bonam partem accefsionis horror occupat altera duntaxat die, in qua fimul inuadunt tertiana ac quotidiana cõtinua. Sequens enim dies quotidianam tantũmodò habet. Quocirca prima dies magna ex parte permixtam ex vtrifque febrem cõmittit: fecũda autem cõtinuam quotidianam. Interdum enim prima die incipere pituitofam, fecunda autem vtranque cõtingit. Accefsio igitur commu

Semitertiana exquifita.

Horrifica febris quid.

Semitertianæ exquifitæ acceßio.

nis

nis ex vtrisq; quoties æquales fuerint humores, talis est, qualẽ paulò antè descripsimus semitertianam. Vbi verò tertiana exuperat, febris magis horrifica est, & aliquid vigoris in accessione assumit. Statim itaq; calidior talis est atque ardentior, ac celerius peruenit ad cõsistendi vigorem: & item quẽdam bilis vomitum: vel deiectionem, vel madorem infert. Vbi verò humor pituitosus exuperet, frigus extremarũ partium exuperat, & horror paruus est, & pulsus † contractio fortior ac diuturnior est, ac lentè accessio increscit, & multo post tẽpore viget: non tamen sitim efficit, neque ardorem, neque vomitus, neq; deiectio biliosa, vel mador per eam existit. Atque huius mixtionis duarum febrium etiam Archigenes ipse in notitiam quandam deuenit, sed confusè & incertè, quemadmodũ indicauimus septimo libro, quem contra ipsius commentarios de pulsibus effecimus. Existimat enim in semitertiana quãdoq; exuperare tertianã febrem, quandoque quotidianam: non tamen mixtionẽ æqualem earũ quæ sola semitertianam exquisitam committit, aut cognouit, aut indicauit, sed penitus omisit. Cùm enim æquales magnitudine sunt intermittens tertiana & quotidiana cõtinua, initiũ accessionis cum horrore existit, id enim medium

Semitertiana magis biliosa.

Semitertiana magis pituitosa.

† θλῖψις.

Semitertianæ ex permixtione æquali initium.

Horror.

rigoris,perfrictionisq; existit, è quibus alterum tertianæ,alterum quotidianæ cōtinuæ inest. Incrementum verò post initium propter tertianā facilè suscipit caliditatem, atque ad cōsistendi vigorem festinat:propter pituitosam autem tardum, quātum in ea est efficientem incremētum, inhibetur atq; interrūpitur. Atque est veluti quædam pugna symptomatū,interdum incalescente ægro, quoties tertianæ calor vehemētius agēs ad cutem humores effert,detinente autē interdum ac retrahente intrò huius motū pituita,quæ otiosa ac frigida est ex naturâ, ac difficilè mouetur,& tardè transmeat. At verò in tali pugna,exuperāte frigido humore cōtractio efficitur,& horror ac frigus partium extremarū & cutis:ita vt altera accessio rursum incipere videatur. Quòd si calidior exuperet, vniuersim calefiūt,& propè ad vigorem peruenisse vidētur. Dein paulò pòst exuperante pituitoso, ægri rursus cōtrahuntur,refrigerantur & horrent.Idque minimè definit vsque ad consistendi vigorem, qui maturius quàm pro pituitoso humore, tardius quàm pro bilioso existit: quoniam pituitosus detinet biliosi celeritaté, biliosus tamen tarditaté ac segnitiem pituitosi accelerat. Atque huiusmodi quidē exquisita semitertiana est, ex æquali temperamento

Symptomatū pugna.

Pituita otiosa.

Accessiōis repetentis occasio.

Incrementum semitertianæ.

Vigor semitertianæ.

d ua

duarum febrium,& duorum humorum effecta. Ea verò quæ minimè exquisita est, vel humorem biliosum,vel pituitosum obtinet ampliorem.

Semitertianam esse febrem continuam, nec unquam deduci ad integritatē: sed errasse Agathinum, uocātem semitertianam omnem febrem diuturniorem.

CAPVT X.

At verò secunda implexio ac mixtio est duarum febrium tertianæ & quotidianæ, subsimilem efficiens accessionem prædictæ: sed differentem eò quòd hæc deducatur ad integritatem, & quòd secunda die, vel cum horrore vel rigore quotidiana sola effecta, incipiat. Quocirca talis febris non insuper semitertiana erit: siquidem semitertiana cōtinua censetur. Si verò in altero genere febrium eam annumeremus, nō solum talis, sed etiam aliæ quædam febres nominabuntur semitertianæ. Ob eam rem mihi videtur Agathinus omnes productas tertianas, appellare semitertianas. Sed enim cum de nominibus potius quàm de rebus tales quæstiones sint, immorandum in eis minimè cēseo. Nam alio libro seorsum de vocabulis medicinalibus dictū iam est: in quo id ostēditur ac definitur in plenum, quænam

Tertianæ & quotidianæ implexio secunda.

Semitertiana est continua.

Semitertiana febris quæ dicenda sit. sint de rebus, & quænam de nominibus controuersiæ. Quocirca rursus ad res ipsas redeamus, semitertianã ab Hippocrate nominatam horrificam & continuam, quam tertiana quotidianæ continuæ permixta committit: intermittenti autem, minimè efficit: *Horrifica accessio.* propterea quòd febris ex vtraque cõposita, necessariò & ipsa intermittens existit. Neq; verò ex duabus continuis, biliosa scilicet ac pituitosa, fieri potest semitertiana, neque enim mixtio horrificã facit febrẽ, neq; multas ingeminationes habẽtem. *Ingeminationes.* Quum enim omnis cõtinua febris suapte ratione, quum exquisita est, neque habeat horrorem, neq; rigorem: neque etiã febris ex eis cõposita, horrifica erit. *Duarũ cõtinuarum implexio tertia.* Oportet ergo si eadẽ futura sit horrifica simul ac continua, generationẽ habere eã ex duabus febribus: altera quidẽ intermittente, altera autem continua. *Horrifica febris.* Et ob eam rem tertiana permixta quotidianæ cõtinuæ, committit semitertianam: neque ambæ intermittentes, neque ambæ continuæ possunt cõmittere talẽ febrem. *Tertianæ cõtinuæ et quotidianæ intermittentis implexio quarta.* Restat igitur vna mixtio quæ ex quotidiana intermittente, ac biliosa continua constans, potest cõtinuam simul atque horrificam cõmittere febrem. Sed hæc contrà quàm prima, habebit continuitatem quidem ex biliosa, horrorem autem ex pituitosa, atque ingeminatio

tio

tiones ex pugna mutua, maximeq; quoties humores ipsi fuerint æquales. Vincentis verò eorum alterutrius ex symptomatis agnitio in prima mistione declarata est. Hæc omnia de quatuor mistionibus biliosæ febris ac pituitosæ, magis propria sunt libro qui est de typis: sed hic necessariò dicta sunt propter semitertianã: cuius generationem Archigenes ad tertianam quotidianamque retulit: nequaquam videns se intermittentẽ efficere febrem. Agathinus verò perspicuè cõfessus est eiusdem generis esse cũ tertiana semitertianam, dissidentem tantũmodò magnitudine accessionis. Si igitur omnes febrium differentias accuratè persequuti, lapsi nominibus essent, fuisset id ferendũ. Sed cũ neque simpliciũ, neque cõpositarum omnes scripserint differentias, & ad hæc quasdam alias superuacuas adiecerint, nihil neque in præsensionem, neq; in curationẽ iuuantes, nos conati sumus pro viribus diligẽter excolere omnem typum, longo tẽpore, ex vsu simul ac ratione, vtiles in eo differentias peruestigãtes. Simplices ergo ad præsentẽ attinent librũ: implexæ autẽ ex his, attinent ad librũ de typis, cuius penitus ignarus nõ eris, vbi hunc diligenter euolueris. Ex iis enim quæ diximus de febre pituitosa ac biliosa inuicẽ permixtis, licebit hæc ad atrã bilem *Melãcholicarũ implexus.*

Implexus quid.

Temperamentum quid.

Febris species.

transferentes, de implexu cũ vtraq; earũ ac tẽperamento conіicere:implexũ nominantes, vbi diuersis horis incipiãt:temperamentum, vbi initium eodem tẽpore fit. Nec secus tres febres implicare ac temperare quis per se ipse poterit sumpta ratione de prædictis. Horum enim omnium initium, fons & elementum est, diligenter internoscere cuiusque simplicium febrium speciem. Neque enim magnus numerus earũ est : sed omnes tres existũt, biliosa, melancholica, ac pituitosa, quarũ cuiusque duplex differentia est, intermittẽs & cõtinua, ita vt omnes simplices differentiæ febriũ ex humoribus putridis cõsistentium sex numero sint. Quòd si qua alia illis accesserit, in his particulatim differẽtia ex copia hũoris, quãtitate et qualitate putredinis, necnõ modò motus, et parte in qua putrescit, generationem habebit.

Quo pacto erret Agathinus, appellans febrẽ omnem semitertianam, cuius accesio plurimum producatur. CAP. XI.

Exquisita tertiana, eiusque notæ.

QVale hoc sit quod iam proponatur ex iis febribus intermittẽtibus quæ tertio quoque die infestant, cui quidem & accessionis tempus breue est, & initium cum rigore, & solutio cum sudore ac vomitu bilis, vel etiam inferna aluo deiiciente biliosa:

ſa:huic nomen inditum eſt exquiſita tertiana:cui verò aliquid horum deeſt, non amplius exquiſita,ſed ſimpliciter tertiana vocatur. Quòd ſi & intermiſsionem minorẽ habuerit,producta ſcilicet acceſsione,tertianam hanc nominant productam : tametſi hæc maioris minorisq́ue ratione differentiam magnam obtineat. Ac licet hanc quidem abſoluto ſermone appellare productã, quæ cùm quatuor & viginti horas acceſsionis occupauerit,reliquas ſine febre obtinet: hanc verò admodùm productam, cùm circiter triginta horas febris producitur: & hanc prætereà magis productam, cùm ad ſex & triginta procedit: & hanc aliam plurimum cùm ad quadraginta & eo amplius produci tur.Sed hæc omnia definire certis terminis non licet ob †acerualem dubitationẽ. Neque verò neceſſe eſt talem nominum ſubtilitatem quærere,cùm liceat nobis etiam ſine ea indicare iis qui adſunt diligenter de vnoquoque ægro,& rectè curare ,ac euentum morbi, præſentire. Subiiciamus enim quempiã quindecim horis febricitare, eſſe autem ſine febre tribus & triginta,atque id deinceps ei accidere ex proportione. Sanè cibandi tempus certa ſcientia ſumere licebit tùm ex acceſsionis, tum intermiſsionis tẽpore,& quicquid ex eo ſumi vtile poteſt

Tertiana non exquiſita.

Tertiana producta.

Tertiana admodum producta.

Magis producta.

Plurimum producta.

† σωρειτικὴν. ἀπορίαν.

Cibandi tẽpus indicatur acceſſionis & intermiſſionis tempore.

Doctrina uera & firma quæ in rebus insistit eas ipsas è natura propria definit: iã degenerat quæ neglecta natura rerum nominibus res designat.

Sophisticè est quæ neglectis rebus in nominibus omnes controuersias mouet.

ad præsensionem & curationem, id quoque abundè suppetet, etiam si non quæratur tertianámne absoluto sermone oporteat nominare talem febrem, an cum quadam alia adiectione definiente ipsam differentiam. Quin & volens indicare alia ratione febrẽ ægri quænam sit, diligentiùs indicabit, accessionis & intermissionis dicens longitudinem, quàm quærens nomen quod perspicuè, ac definitè indicare idem queat. Hæc igitur optima enarratio, atque doctrina est. Secunda autem est quam paulò antè dixi, exquisitam quandam tertianam nominans, aliam verò simpliciter tertianam, mox aliam paulùm productam, deinde aliam admodum, aliam autem magis, postremò plurimum aliam. Sed ex omnibus obscurissima ac pessima est, quæ prima est prodita: ob quam recentiores medici quotidiè inter se certant, atque contendunt, ne id quidem cognoscentes se de nomine contendere. Sed de aliis quis fortasse minùs mirabitur: de Agathino verò magis mirandum: siquidem productam quandam nominans quotidianam & quartanam, in tertiana minimè seruauit proportionem: sed cuius ampliùs producta fuerit accessio hanc nominat semitertianam. Sed de nominum ratione hactenus, nam & ipse plus quàm par

est

est temporis in ipsis contero, proinde tempus est, vt ad considerationem aliarum rerum redeamus.

Quonam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: & quòd sanguinis pars tenuior uertatur in flauam bilem, craßior in atram. CAP. XII.

SEquens est vt agitetur consideratio nihilò inutilior, vtrùm quemadmodũ ob vtranque bilem ac pituitam fiunt genera quædam febrium, ita & ob sanguinem putrescentem eueniat. Febris enim diaria, eo tantummodò calefacto (vt diximus) haudquaquàm putrefacto consistit. Per ipsam verò putrefactionem (necesse est enim interdum sanguinem putrefieri) quærendum febrium ipsarum genus. Id autem inuentum iri par est, si priùs inuenerimus quonam modo sanguis putrescit. Constat enim Aristotelem rectè dixisse, fieri putrefactionem ab aliena caliditate, intelligit autem alienam, externam, non natiuam, nec vnicuique rei propriã. Hęc enim concoquere: aliena verò corrũpere solet, quod est putrefacere. Extrinsecùs autem caliditas superuenit sanguini per æstum, ac pestilentem constitutionẽ, & vt summatim dicam, per omnes febres ex quacũque causa in generationẽ deducãtur.

Sanguis an comitetat febrẽ putridam. *Ephemera fit sanguine calefacto.* *Sanguis putrefit.* *Putredinis causæ.* *Caliditas aliena.* *Caliditatis alienæ causæ externæ.*

Internæ. Putrefactionis ſanguinis cauſa duplex.

Quinetiam vbi in quapiam animalis parte ſanguis copioſior collectus,ſupra vires eius fuerit corrumpitur:maximeq; quoties infarctus eſt ob craſsitiẽ in paruis vaſis,aut impactus ob copiã.Quemadmodũ accidit in bubone & phymatis,& vt in ſumma dicam,in omni inflãmatione.Nã in tali diſpoſitione ſanguis duplici ex cauſa corrumpitur: tùm quia minimè difflatur,tùm quia à natura minimè vincitur.Quòd autẽ quæ minimè difflantur,putreſcere ſoleant, in cũctis exteris corporibus intueri licet, fructibus,ſeminibus,atque etiam veſtibus: atque perſuadere id quod dicimus, maximè poteſt pleuritis.

Pleuritis. Reiecta per tußim ſanies in pleuritide quid indicet.

Expuũt enim per eã alii ſpumoſam,alii pallidã,alii rubram ſaniem,quæ nihil aliud eſt quàm humoris in inflammatione vincentis pars quæ nõ cõtinetur,ſed præ tenuitate foras reſudat.Interdũ etiam talis ſanies nigra apparet,ac neq; ſtatim ab initio,ſed proceſſu tẽporis,præcedẽte magna ex parte pallido ſputo,quod erat indiciũ flauæ bilis exuperantis:quemadmodum ſpumoſum pituitæ,rubrum ſanguinis.

Febris ex ſanguine eſt cæteris ſimplicior. Febris ex ſanguine circuitio. Sanguinis mutatio in alios humores.

Quocirca ratione nõ caret interdum putreſcere ſanguinẽ ipſum in locis inflammatione affectis,febremque ex eo ſimpliciorẽ eſſe quàm ex aliis humoribus. Proportionem aútem acceſsionum tertianæ circuitionis potiſsimum ſumit (ita enim

enim fieri cernitur & in pleuriticis quoties rubrum expuunt) vbi verò supra modum assatur, mutatur penitus. Pars enim tenuissima simul ac pinguis in pallidam bilem: crassior autem in atram vertitur, quemadmodùm accidit in carbunculis. Etenim in his sanguis vehementer feruefactus mutatur in humorem melancholicum. Ad hunc verò modum inaudire oportet humorem melancholicum, tanquàm nõdum effectus sit atra bilis: sed in confinio quodam collocatus. Febres igitur consistent pro specie humoris, in quem sanguis mutatur, tantummodò dissidétes malignitate & clementia. Simpliciores enim sunt ex mutatione sanguinis: tùm cætera: tùm caloris lenitate. Etsi enim quã maximè multus manus occursu depræhendatur, prorsus tamen mitis est: quemadmodũ is qui post balnea accidit. Copia enim caloris febrilis in ipsa effluuii copia semper posita est: molestia verò, si admoueas extrinsecus manum, in ipsa caliditatis acrimonia, idque erit tibi indicium maximum humoris committentis febrem: intelligo autẽ ipsius caloris qualitatẽ. Qui enim vaporosior est atque minùs molestus, sanguis est: qui molestus, erodensque & mordax, ex bile consistit. Vbi verò in primo occursu vaporosus potiusquàm mordax sentitur, diutiùs autem

Carbunculi.

Humor melancholicus.

Febris ex sanguine mitior.

Caloris febrilis copia sequitur, copiã effluuij.

Humor cõmittens febrẽ ex caloris qualitate depræhenditur.

im

immorantibus paulatim ei acrimonia acce-dit, eaque maximè inæqualis, ita vt per co-lum quoddã, vel cribrum transmitti videa tur talem febrem ex pituita putrescente con sistere sciendum est.

Febris pituitosæ signum.

Multa morborum genera repetere per circuitionem, ut ophthalmiam, capitis dolorem, podagram, dolorem articularem. CAP. XIII.

Caloris inæqualiter occurrẽtis causa.

CAeterùm consideranti mihi quærentiq; causam ob quam febres ex aliis humoribus calorem habent ęquabiliter occurrentem: quæ verò ex pituita consistunt, dictam obtinent inæqualitatẽ: apparuit mihi potissimùm causa esse lentor crassitiesque humoris, & dissolutionis difficultas. Huius enim, vt aliorum omnium, quicquid semper extenuatum est, per halitum digeritur: vix autem extenuatur, quicquid crassissimum: ac multò minus, si frigidũ naturâ sit. Quocirca neque totum, nec æqualiter, sed quicquid putredo occupauerit, id solùm in flatus vertitur, ac extenuatum foras fertur ac perinde euenit vt in glutinosis crassisque humoribus externis dum elixantur. Existunt enim ex eis bullæ, quibus ruptis spiritus vniuersè educitur, simul secum abducens humorem attenuatum. Vbi verò tenuis humor elixatur, neque bullæ efficiuntur, & qui ab eo

Analogia.

atto

attollitur vapor omnino similis ac continuus sibiipsi est: sed cùm de his satis dictum sit, sequens est vt agamus de causa febrium synochorum. Mirum enim mihi esse videtur sæpè vsque ad quartum vel quintum, & interdum vsque ad septimum diem, vnam fieri accessionem in eis ab initio vsq; ad finem. Quanquàm si quis consideret diligenter, magis mirum est quasdam febres repetere per circuitionem. Exemplum enim supra dictum à nobis de stercore particulatim putrescente, non perinde potest accidere, quũ in corpore animalis putrescentes humores cum his qui putredine vacant, facilè misceri posint, vtpotè quum ex omnibus cõfluxus, conspiratioque in omnia existat. Quocirca minimè fieri potest vt putredo in vna aliqua parte, aliâs alia fiat, nisi inflammatio colligatum detineat incipientem putrescere humorem. Cùm igitur ratio in contrarium cedat, difficiliusque fit inuenire causam febrium circuitione repetentium quàm synochorũ, de vtrisque nitemur differere, neque hîc producentes sermonem, neque contradicentes erratis aliorum, sed (vt in omnibus antè fecimus) veritatẽ ipsam tantummodò persequentes, qua nixus posis depræhendere errata aliorum. Incipiendum igitur ab iis quæ manifestisimè apparent, cuiusmodi sunt

Hic initiũ cap. 13.

Cap. 7. primi.

Putridi humores in corpore.

Morbi per circuitum repetentes.

Ophthalmia. Auriū dolor. Hemicrania. Podagra. Circuitiones defluxiōe fieri. Ratione illa analytica Plato, ab ijs quæ oculis usurpantur, & externa sunt ad ea quæ latent & internas inflammationes gradiū paulatim facit, et hinc ad febres.

sunt opthalmiæ quædam, quarum hæ quidem singulis diebus, hæ autem tertio quoque die infestare cernuntur. Nec secus aurium dolor & capitis, vel totius, vel dimidii, quem nominant hemicraniam. Nonnullis verò etiam podagra ac dolor articularis repetit per circuitionem. Vt igitur in his omnibus videre licet venas ipsas in partibus quæ infestantur in tumorem attolli, & phlegmonem augescere, & dolores intendi, & fluxionem insignem foras procumbere: ita existimandum est in partibus internis, quæ minimè apparent, seruari eandem proportionem. Verbi gratiâ per inflammationem pleuritides, ac perineumoniæ intumescere quidem inter initia accessionum, discuti verò ac subsidere per inclinationem. Sed quonam modo id fiat fortasse inueniemus, si ea quæ de inflammationis generatione & rheumaticis affectionibus vocatis alibi demonstrata sunt, ad memoriam reuocauerimus. Si enim simul cùm illis adiecero quæcunque propria huic sermoni sunt, præsentibus quæstionibus sufficient.

Quam ob causam fluxiones certis temporibus decumbant, & quòd partes debiliores promptius suscipiant excrementa. CAP. XIIII.

Flu

FLuxionem igitur decumbentem in oculos, omnes quidem cōcedunt ab ipso capite defluere, sed quænam causa sit ob quam præfinita circuitione sæpenumerò defluat, dicere minimè possunt: vt qui nequaquàm commentati sint in facultatibus naturalibus, de quibus ipsi tribus libris perscripsimus, indicantes omnes quatuor esse, à quibus plantæ & animalia gubernantur. Vna ergo est quæ attrahit proprium alimentum, altera idipsum detinet: tertia autem ab his alterat: quarta ab his aliena expellit. Alienum autem in omnibus rebus duplex est: alterum qualitate, alterum quantitate. Id verò propter sitarum in ipsis partibus facultatum fortitudinem atque imbecillitatem colligitur. Nam si quidem paribus sint viribus, & meatus deferentes excrementa se habuerint secundum naturam, partes ipsæ sanæ sunt: si verò plus quàm alterari queat assumptum sit, excrementum omne excerni à facultate expultrice pulsum necesse est. Quòd si hæc imbecillis sit, eodem in loco manere necesse est. Atque si multùm sit, grauat eum ipsum, atque distendit, si acre sit erodit & mordet, quemadmodùm si calidum sit, calefacit: si frigidum, frigefacit, atque hæc perspicua sunt in iis quæ in ventre habētur. Quidam nanque ingerentes plus alimēti,

Oculorum fluxiones ex capite sunt.

Vires naturales quatuor.

Alienum qualitate & quantitate.

Excrementi causæ.

Congestionis & defluxionis causa.

ti,

ti, interdum vomere coguntur nauseabũdi: interdum alui fluore corripiũtur. Quod igitur hîc per maxima spatia excernitur eructantia foras excrementum, id in aliis partibus animalis per tenues meatus non foras, sed ex aliis in alias transfluit partes: expellentibus quidem fortioribus, suscipientibus verò debilioribus. Porrò rursus expellitur ex his in alias, atq; ex illis in alias defluit, quousque in debilissimas omnium decumbat. Id autem rursus recurrere inde in alias fortiores nequaquàm possibile est. Atque ob eam rem per plethoram ac vitium humorẽ partes omnium debilissimæ aliâs inflammatione, aliâs erysipelate, vel herpetibus, vel alia quapiam affectione præhenduntur, aut habent affectionẽ quam rheumaticam nominant, de qua seorsum scripsimus. Quocirca minimè mirum videri debet, cerebrum vel etiam totũ interdum caput vbi collegit aliquod excrementum, in aliquam partem debiliorẽ expellere, aut in aures, aut oculos, aut tẽpora, aut labrũ, aut dentes, aut †genas, aut palatum, aut gingiuas, & gurgulionem, & tonsillas, & adenas ibi contentos: atque vbi nullum ex his fuerit imbecille, in thoracem, pulmonem, fauces, gulam, vẽtriculum, fluxionem trãsmittit. Quemadmodum ergo caput sæpenumerò prædictorum cuique cau

Plethora. *Humorũ uitium.* *Partes debiliores.* *Fluxio.* *Defluxiones ex cerebro.* †γνάθον. *Caput uariorũ morborũ causa.*

causa morbi est: ita inflãmationis in iecore & liene, proximarum aliqua partium, aut etiam mehercle, vna longiùs positarum, vel plures quæ excremēta gignunt, augent, trãsmittunt, & circuitione affligũt. Ac nihil miri est his accidere affectum similem excretioni excrementorum ventriculi. Quéadmodùm igitur si quis videret quidem quãtũ quotidie excernitur, ignoraret autē causam excretionis, miraretur ordinem: ita qui nescit neque generationis in capite excremētorum, neque excretionis causam, ignorat autem & quamobrem hæc foras decumbãt, illa in aliquam aliam partem trãsfluãt: hæret atque miratur influxus proportionem. Pari autē modò, & qui ignorat quæ partes excrementum iocinori transmittunt, miratur proportionem excitatarum ex iecore febrium. At qui nouit decumbētem in viscus fluxionem & primum phlegmones initium dedisse, & sequentis accessionis ipsam partē affectam autorem esse, mirari desinit. *Circuituũ modus.*

Quonam modo ex calore attrahantur excrementa: & quòd dolor omnis irritet fluxiones.

CAPVT XV.

CAeterùm duplex causa est huiusmodi influxus humorum, vna quã proximè indicaui, quoties ex aliis partibus in alias *Decursus humorũ duplex causa.*

debiliores excrementa trāſmittuntur: altera verò, quoties attrahūtur, de qua hoc loco agendum, initio ſermonis petito ab iis quæ omnibus proſpicua confeſſaq; ſunt. Si enim tapſiam illinas cuipiam, videbis paruo tempore partem huic eſſe calidiorem, atque in tumorem non paruum attolli. Nec ſecus ſi foueas partem quampiam iuxta ignem, aut fortiter frices, aut vngas reſina, aut pice modicè calida, deinde paulò pòſt euellas vniuerſim, aut ſi etiam vngas partem quopiam medicamento calido, videbis enim ex his omnibus ipſam attolli in molem: quia calor ipſe, vel ad ſe trahere, vel ſuſcipere ſoleat fluxionē. Verùm neceſſe non eſt in præſens talia definire, id quod vtile eſt inſtituto iā habētes, etiā ſine huiuſmodi cōtemplatione. Semper enim in partes vehementius caleſcentes decumbere fluxio videtur: vbi corpora plena ſunt, atque abundant excrementis, admodum larga: vbi vacant excrementis, pauca. Decumbit prętereà maximè & in dolentes. Sic nanque ſæpè cui ſummus digitus manus minima acu punctus eſt, ſtatim dolet, & paulò poſt partes quæ circiter ſunt inflammatione laborant; atque in molem maximam tolluntur. Quibuſdam verò etiam bubones ſub ipſis alis erūpunt, vbi acceperint aliquid fluxionis rara & ſpōgioſa quæ ibi

Partis ſuſcipentis imbecillitas.

Partis ſuſcipientis attractio.

Calor ad ſe trahit uel fluxionē ſuſcipit.

Pars excrementis abundans aut uacās.

ibi habētur corpora, quos Græci nominant adenas. Quibuſdam autem accidit id in medio brachio vbi inſignis aden ea parte extiterit. Perſpicuē id quod dicimus videre licet, quoties vlcus aliquod exiguum ſine inflammatione ac dolore prope vnguem fuerit. Si enim hoc contemnatur, neque coēat, & ad cicatricem deducatur, innata ipſi caro ab vngue preſſa primùm quidem dolet, deinde totus digitus, aliquādo verò & eorum corpus, & interdum manus vel pes in maximam deducitur inflammationem. Ita igitur dolor attrahit in dolore affectas partes fluxionem, non tamen cauſam huius hîc dicere oportet. Alibi enim commodiùs eſt dicta, nec illius in præſens indigemus. Vidētur ergo iam cauſæ fluxionum ex ipſis partibus laborātibus fluxione ortæ eſſe duplices. Vna ex calore qui in eis accenditur: altera ex dolore qui ſuperuenit. Cauſa autem cur aut plus, aut minus, aut benignius, aut deterius influat, eſt non in ipſis ſolum partibus laborantibus fluxione: ſed cur benignius deteriúſve influat, in ipſis partibus mittentibus cauſa eſt: cur autem plus minúſve, in vtriſque? Calor enim fortis ac dolor, plus debilior, minus attrahit. Itidem corpora excrementis vacua exiguum quiddam trahentibus mittunt: excrementoſa autem ac ple-

Adenes quid.

Dolor attrahit.

Fluxionū cauſa duplex.

Calor attrahit.

Dolor attrahit.

Maioris fluxionis cauſa.

Excrementoſa corpora.

thorica tantò plus mittunt, quantò ab ipso naturæ habitu longiùs recesserint. Atq; hæ quidem fluxionum differentiæ sine debilitate partium fluxione laborantium existunt. Aliæ verò & ob harum debilitatem: ac fortitudinem mittentium excrementa, efficiuntur. Omnis enim inflammatio sine vulnere ac collisione præhendens partem, excrementis quibusdam decumbentibus ex fortioribus in debiliora existit. Talis autem inflammatio statim accendit febrem, quoties ob magnitudinem, aut vicinitatē calor ex ea ad cor peruenerit. Decumbentia igitur excrementa in omni inflammatione putrescunt propter causas prius dictas. Nec similiter omnia putrescunt, eò quòd quædam sunt pituitosa, alia melancholica, nonnulla biliosa. Ipsis autem putrescentibus accenditur calor præter naturam in parte inflammatione affecta: simul quidem calefaciens quæcunque primæ tangunt inflammatione obsessas partes, deinde illis continuas, ex quibus rursus aliæ ratione vicinitatis calefactæ, rursusque aliæ ab illis vsque ad ipsum cor deferunt interdum caliditatem. Sed quænam sit dispositio in parte inflammatione affecta, diximus in libro de intemperie inæquali: & item in libro de tumoribus præter naturam. Quòd autem ne-

Debilitas recipiētiū.

Fortitudo mittentiū.

Febris ob inflammationem fluxionis.

Putredo accendit calorem.

cess

cesse sit contentum in ea sanguinem putrefieri sæpenumero, simul cũ materia quæ influxit, in hoc dicetur. *His eũ excrementis putrescit.*

Colligi excremẽta diuersis tẽporibus, quæ sæpenumero ordinẽ minimè seruẽt, atq; esse quãdoque breuem, quandoque longam accessionem.

CAPVT XVI.

EXcrementum igitur quod decubuit ex vna parte in aliam, interdum adeò multum prauumque est, vt partis laborantis fluxione lædat vires: interdum adeò mite ac exiguum, vt suscipiens corpus minimè offendat. *Excremẽtũ defluẽs duplex.* Si igitur adeò debilitet vires vt exoluantur, nec prætereà euincant ea quæ prius vincebant, tunc sanguinem putrefieri necesse est duplici ratione: & quia humor minimè euictus à calore proprio reliquam habet in putredinem mutationem: & quia simul cum excrementis putrescentibus putrescit. *Vires exolutæ.* *Putrefactionis duplex causa.* Sin non tantum lædat vires vt exolutæ penitus quiescant, semiprauus & tanquã semiputris, in tali constitutione sanguis efficitur: vicinitate quidem putrescentiũ excrementorũ simul putrescens, persistens tamẽ in sua ipsius natura quãtum est in ratiõe facultatis ipsum †cõficientis. *Sãguis semiputris.* Vtcunque autem se res habeat, accensus calor per primam putredinem peni- *†διοικοῦσης.*

Calor putris est mordax. tus acrior ac mordacior est quam foret dum per naturam haberet, atque tantùm crescit, quantùm natura ipsa excrementorum sufficiat. Hæc enim talem habent proportionem ad calorem ex eis accensum, qualem ligna ad ignem obtinent. † Hæc tamen minimè in infinitum tempus sufficiunt ad alterationem: sed terminus alterationis ipsis est, humoris innati consumptio, nam eousq; cremari queunt, dum innatum habuerint humorem: atque eo cõsumpto cremari desinunt, ac reliquiæ eorum nominantur cinis. Quinetiam putrescentium humorum similiter calor permanet dum prorsus sint assati, par est autem reliquias humorum terrestres exiguas esse nequaquàm multas, quemadmodùm lignorum: propterea quòd in substantia eorum elementum humidum exuperat, non siccum. Simili modò si libeat coquere humorum externorum quempiam, vt oleum aut vinum, terrestre quidem eius qui minimum relinquetur, reliquũ autẽ totum extenuatum, in vaporem atque aërem discedet. Itaque tota substãtia feruefactorũ humorũ ex putredine extenuatorũ ab ipso calore in ambientem dispergitur per vigorem, inclinationemq; febriũ. Remanet autem iam excrementũ omnino exiguum, vel nullũ: in humoribus quidẽ crassioribus exiguu

Analogia.

† Addẽdũ ex q̃busdã græcis codicibus, ex ipsis enim lignis dũn alterãtur generatur ignis.

Humorum assatio.

Humorum reliquiæ.

Analogia.

Inclinationis causa.

Excremẽtum paucũ interdum nullum.

guum, in serosioribus autem nullum. Quòd si nulla debilitas èxtiterit virium partis inflammatione laborantis, nec rursus mittantur excrementa: & morbus solutus est, & posthac haud iterum febricitauerit homo, neque sequenti die, neque tertio quoq; die, neque quarto quoque. Quòd si ob eandem causam mittantur excrementa ob quam ab initio parti mittebantur, aut si hæc quidem non ampliùs mittantur, sed permaneat virium debilitas: denuò febricitare hominem necesse est. Subiiciatur enim primùm, facultas partis robusta, tempore verò interueniéte eisdem in partibus quæ prius transmiserant, collecta esse excrementa paria quantitate & qualitate his quæ initio trāsmiserāt. Hoc verò accidit his in quibus dispositio mittentiū, & attracti ad ipsas alimenti quantitas & qualitas eadem permanet. Necesse enim est, æquale ac simile quod ab eadē alteratur facultate, æqualia ac similia facere excrementa. Quinetiam tēpus collectionis eorum necessariò æquale erit. Partes enim quæ aluntur quoad similem habuerint constitutionem ab eodē nutrita alimēto, æqualia quātitate & similia qualitate, atque eodem temporis† tractu colligent excremēta, Quinetiam eadem circuitione incitātur ad expellenda ea atque mittēda debilioribus.

Morbi solutio.

Secūda accessionis causa.

Circuituū ordine repetentium causa.

† προθεσμία.

Expultricis facultatis incitamenta.

Siquidem tunc primùm expellendi facultas excitatur ad operationem suam, vbi grauatur multitudine excrementorum, aut qualitate molestatur. Sed de his omnibus in cōmentariis de viribus naturalibus definitum iam est: in quibus exercitatum esse cōuenit eum, qui quæ nunc dicuntur, sit cum demonstratione intellecturus: magno quidē præmio ipsi proposito ex tali contēplatione ad curādi viam & rationem. Nā vt alia omnia omittam quæ sum dicturus in eo libro vnius tantummodo faciam mentionem, quòd maximè quidē in promptu est, quodq́; ipsi sæpenumero fecimus, ophthalmiæ scilicet per circuitionem repetentis. Spero enim id non paruum incitamētum fore lectoribus ad eā quam hoc loco tradimus condiscendam doctrinam. Contrà enim quàm ii qui se nominant ab oculorum curatione ophthalmicos, curauimus semper huiusmodi ophthalmiam. Nam cum illi semper oculis negotium facesserent, nos interdum purgatione, interdum balneo, interdum meri potione (vt Hippocrates dicit) interdum sanguinis missione, interdum vtrisque, vel cristere cum sanguinis missione vsi sumus: atque interdum statim his adhibitis desiuit, quandoque etiam vbi capiti fuisset prospectum. Omnes enim qui ita curati sunt

Ophthalmia per circuitum repetens.

ſunt,aut omnino acceſsionem non habuerunt, aut ſemel ſolùm:ſed multò leuiorem quàm priùs. Sed de curatoriis diſcretionibus ac de indiciis, nequaquam eſt hoc loco agẽdum. Cæterùm quòd accidat interdum totum caput aut minimè affectum,ſed ſanguine prauo atque excrementoſo nutritum, colligere excrementa plura ac vitioſiora quàm antè, ita vt nequaquàm eis ſufficiant naturales effluxus ac perſpiratus, ſed cogatur natura expellere excrementum ad aliquam partem debiliorem,aut ſi humores ſecundum naturam ſe habeant, ipſum autem affectum ſit, aut etiam ambo concurrant, colligi excrementa, atq; decumbere in aliquam partem, præſens ſermo demonſtrare ſtudet. Etenim quoad decumbens humor ſimilis fuerit, & capitis diſpoſitio eadem, eouſq; excrementa æquali colligentur tempore ſimilia & æqualia, & acceſsiones oculorum ſimiles erunt. Similimodò & ſi non totius capitis, at certè vnius alicuius in eo partis,aut meningũ, aut cerebri ipſiusfuerit aliqua diſpoſitio, ita vt ex tali nutrimento colligat tantum taleque excrementũ tantò tempore : deinde expellat excrementum id tunc primùm quum ab eo inſigniter moleſtatur : accidet & tunc per circuitionem infeſtari vel oculos, vel aures, vel ali-

Sãguis excrementoſus.

Excrementa cur decũbunt in partes alias.

Oculi ac aures circuitiõe laborantes.

quid aliud tale, in quod debilius expulsum fuerit excrementũ.†Vt igitur in oculis, vel auribus,ac pedibus,& aliis multis partibus talibus perspicuè videtur fieri accessio per circuitionem,quemadmodũ ostẽsum est:quid mirum in pleuritide, & peripneumonia, & phrenitide,& aliis omnibus quorũ nõ licet intueri inflammationes,similiter fluere excrementum? †nullo alio ipsa parte inflãmatione obsessa affectu laborante peculiari ac proprio ad dictorum generationem, quàm quòd mittentibus excrementa eo tempore imbecillior est. Neque etiam illud mirũ videri debet,quod non†eodem tẽpore colligantur omnia excremẽta. Quòd enim neq; qui defertur ratione alimenti sanguis semper similis est, neq; dispositio partium quæ aluntur eadem, idcirco aliud alii tẽpus satis est ad tanti excrementi collectionẽ. A quo primum natura partis molestatur,cogiturq; veluti alienum à se id quod molestat,expellere. Neque porrò mirandum est,ipsarũ accessionũ longitudinẽ inæqualem esse, cum enim neque genus,neque multitudo excrementorum vnà sit, neque similiter accendi in omnibus,neque discuti conuenit. Nã plura quidẽ & frigidiora, & glutinosa, & crassa, longiores committunt accessiones: pauciora autem & calidiora & tenuiora breuio

†ὥσπερ fortasse εἴπερ.i.si.

Pleuritis.

Peripneumonia.

†Quidam ex codice græco hæc addiũt,eodẽq; modo febrem accendere.

†κατὰ μίαν προθεσμίαν.idest uno certo tempore.

Tẽpus collectiõis excrementi.

Inæqualiũ accessionũ causa.

uiores: conducente ad id non parum totius corporis constitutione eo tēpore & virium robore. Corpus enim rarius breuiores, quã tum in se est, efficit accessiones: densius autem longiores. Et robur quidem virium, breuiores: debilitas autem, multò longiores. Facultas enim valida prõptius à se expellit id quod est alienum: corporis autem raritas, minimè detinet id quod effertur. Quocirca ita affectis citò euacuari excrementum necesse est: si etiam alia similia existant. Pari ratione quibus ecõtrario corpus afficitur, iis necesse est esse longiorem excretionem excrementorum, debiliter expellente excrementa facultate: detinente autem ea quæ efferuntur, angustia meatuum. Omnibus autem simul concurrentibus, aut breuissima aut lõgissima accessio fit. Longissima quidem, ob crassitiem, & multitudinem excremēti, ac virium imbecillitatē, meatuumq; angustiã: breuissima autem, ob tenuitatem, & paucitatem excremēti, & robur virium, ac viarum amplitudinem.

Glutinosa frigida, crassaq;. *Corpus rarum.* *Densum corpus.* *Robur.* *Excretio cita.* *Excretio tarda.*

Quam ob causam accessiones desinant ad integritatem.

CAPVT XVII.

SImili modo nec quã ob causam accessiones quædã desinant ad integritatē, quædam

Acceßiõis ad integritatem desinẽtis causæ.

dam verò non, difficile est inuenire. Quoties enim prioris accessionis tẽpus adeò breue fuerit, vt priusquam secũda incipiat, iam prima desierit: mediũ principii secũdæ, priorisque finis interuallum totũ sine febre extstit. Sed vbi secũda prius incipiat, quã prior omnino soluatur, nihil harũ medium relinquitur. Hoc igitur (vt diximus) fit, quum facultas partis excrementa recipientis sui similis esse pergit, hoc est, adhuc, vt anteà, sanguinem qui in ipsa habetur, vincit. Quòd si quando debilis efficiatur, idque ei causa fit cur non excrementa solùm, sed ipse etiã sanguis corrumpatur ac putrefiat, & febris accẽdatur: alterum inde quoque initium orietur circuitu repetentium accessionũ. At si quidem prędictus adhuc seruetur calor, duplex erit genus febrium inter se amplexarum. Si verò ille quidẽ desinat dispositio verò suscipientis fluxionẽ permaneat, quæ de mittẽte sunt dicta prius, de hac intelliges. Hæc enim pars efficiet in se quædã excrementa duplici ratione, quemadmodum & illa, tum quia prauus est sanguis contentus in ea, tum quia facultas debilis est. Nec sec⁹ si ex quauis causa reddita sit interdum debilis partis dispositio: adeò vt onus ipsi potius quã alimentum sit sanguis adiectus. Corrumpetur enim: & si calidus fuerit, facilè putrescet. Si

Implexus febriũ causa.

Generationis excrementorum duplex ratio.

Calid. facilè corrumpitur.

verò

verò ſubfrigidus ac pituitoſus, non ſtatim quidẽ: ſed proceſſu tẽporis is quoq; eandem ſuſcipiet diſpoſitionem. Quinetiã vbi nequeat concoquere quælibet pars genita in ſe excrementa, aut expellere ad aliam, tale ſibiipſi initium febricitandi, quale ea quæ tranſmittit alteri, adfert. Cur autẽ nequeat alteri mittere excrementa, prima quidẽ cauſa eſt in viribus mittentis ſuſcipientisq́;: altera autem in viarum obſtructione, quæ à glutinoſis, craſsis, & multis fieri ſolet humoribus. Nihil igitur miri eſt, ſi etiã abſque eo quòd altera mittat alteri excrementũ (quẽadmodum caput oculis mittebat) ex excrementis in ipſa adhuc manentibus in eandem ſuſcipienti aliena diſpoſitionem deuenerit. Quæ enim obſtruxerũt naturales effluxus, proceſſu temporis ea quoque putreſcãt neceſſe eſt: & cauſa ſint oportet ob quam multitudo excrementorum in parte minimè vacuetur, & vt ſolita erat diſſletur. Putreſcunt igitur vt illa ea quoque quæ poſteà colligũtur, & omnia ſimul accendunt ſtatim in parte caliditatem febrilem. Suprà autem indicauimus vbi accenditur quædam vel etiam augetur caliditas, in eam partẽ ab aliis ſanguinem defluere. Itaque neceſſe èſt, vt tempore quo defluit, partes illæ refrigerentur ſanguine deſtitutæ: pars autem affecta grauetur

Febris ex congeſtione.

Excremẽta cur non mittũtur.

Infarctio.

Putrefactio.

Caloris accenſio uel augmẽtũ.

uetur atque distendatur:& qui defluxit sanguis alteretur, propter duas causas, & quia putrescẽtibus iam excremẽtis permisceatur, & quia impactus minime difflatur. Quocirca succẽditur instar lignorũ humidiorũ cõfertim in exguam flammã coniectorũ, atq; id tẽpus omne initium accessionis appellatur. Vbi verò calor superat materiã, appellatur incremẽtum & ascẽsus, tale tẽpus. Atque eo tẽpore augetur calor tam multus, vt non solùm deũrat locum ipsum, qui veluti† causa quædam putredinis est, sed iam per continuitatem depascatur vniuersum corpus: & vbi ad summum peruenerunt feruorem qui accendũtur humores: appellatur vigor talis pars accessionis. Vniuersum verò ignitũ esse videtur tũc ægroti corpus, calore in vniuerso animali æqualiter intenso: deinde si quidem humores tenues sint, ac facultas valida, & corpus rarũ, pars plurima feruefactorum humorum fusa in sudorem vacuatur. Quod si crassi fuerint, ac expultrix facultas debilis, & viæ angustæ, nihil quidẽ sensibile effluit: sed solũ id quod ita extenuatũ est vt in habitus tenuis transierit naturã, appellatur autẽ id tẽpus inclinatio, quæ perspiratio quædam est humorum feruefactorum. Sed vbi in parte dispositio permaneat, necesse est alterũ in ea gigni excrementũ: cũ quod

Difflatio. *Analogia.* *Initiũ accessionis quid.* *Incrementum.* *† ἑστία focus.* *Vigor.* *Inclinatio* *Dispositio permanẽs in parte affecta.*

rursus in eam attrahitur alimẽtum,non plane totũ vincatur. Quod rursus (vt antè docuimus) & ab excrementis putridis in parte ipsa relictis,& ab ipsa ꝓpria prauitate,initiũ putredinis suscipit: & vbi admodum incaluerit,rursus decumbit in ipsam,vt prius dictus ex aliis animalis partibus sanguis, rursusque eodem modo,initium, incremẽtum, vigor & inclinatio accessionis fit. Atq; hoc certo ambitu tantisper fit, dum affectus in parte primũ gignente excremẽta seruatur.

Sequentis accessionis causa.

Quãobrẽ febres interdũ repetãt per circuitionem,interdũ cõtinuæ sint. CAP. XVIII.

AT verò dispositio talis duplex est: altera quidẽ partis debilitas,per quã gignũtur excremẽta: altera verò ex ipsis quotidie genitis collecta. Caue enim putes in vasis externis in quib⁹ elixa cibaria nidorulẽta euaserũt,dispositionẽ quandã relinqui: in partibus aũt in quibus humores putrescũt, nullã permanere. Quum sanè hæc affectio ægrè soluatur, quoties vniuersum corpus malis humoribus abũdet, ac plethoricũ sit, multoq; ægrius, quoties in his fuerit angustia omniũ meatuũ partis excrementa educẽtium,quéadmodum & sanatio subsequetur, si & meatus expurgẽtur, vt partis meatus fluxiles sint,& vires roborẽtur,& dispositio

Dispositio partis affectæ duplex debilitas & excrementa.

Sanatio febris quando subsequitur.

sitio corrigatur:& vniuersum corpus neque malis humoribus scateat, neq; plethoricum sit. Quãdiu autẽ hæc permanent, circuitionem accessionũ permanere necesse est. Similiter accidit in mulieribus. In eis enim quoad similis causa & æqualis permaneat menstruorũ, eadẽ eorũ circuitio retinetur. Sed de his omnibus in libro de rheumaticis dispositionibus latius docuimus:& nũc immorari diutius in cõfirmandis iis quæ antè demõstrata sunt, minimè cõuenit:neq; prætetire capita rerũ in præsens vtiliũ. Maximè autẽ vtile est cognoscere, quod aliquæ partes aliis transmittũt fluxiones, quemadmodum caput oculis:quædã verò ab excrementis in se genitis initiũ febricitãdi suscipiunt: & quòd his omnibus cõmune excrementorum putredo est. Propriũ verò singulis, huic quidẽ infarctio ac stipatio vasorum, aut ex humore glutinoso, vel crasso, vel multo:alteri verò angustia meatuũ vel sensibilium, vel minimè sensibiliũ:alii aũt quòd omnia spacia vacua in toto ipsius corpore sunt opleta, & ab his plenitudo ad vires:quẽadmodum in libro de plenitudine docuimus. Febriũ igitur circuitione repetẽtiũ haud scio an vlla generationis causa omissa sit. Earũ autẽ quę ordine carẽt, nõnullæ ob humoris mutationẽ, nõnullæ ob rationis victus errorem,

Mẽstrua.

rem,ad eiusmodi constitutionẽ deueniunt. Sanguis igitur putrescẽs maximè mutatur, quoniã(vt ante diximus) partim flaua bilis, partim atra efficitur. Quãtùm igitur humores in corpore ægro mutãtur, tãtùm & circuitiones accessionũ. Quocirca minimè mirũ videri debet, per tales mutationes ordinẽ quoq; mutari. Mutãtur verò maximè, vbi q incepit putrefierit, in aliqua parte alius existit, alius autẽ ex aliis defluit, qui aut in illis solis talis habebatur, aut in toto animalis corpore exuperabat. Nec secus quæcunque ægri in victus ratione delinquũt, hæc quoq; nihilò minus corrũpũt circuitionis ordinẽ. Vt enim in sanis paruus victus morborũ causa est, eodem modo vel magis etiã in ęgris, ex iis quæ deliquerint, accessiones inordinatæ existũt. Nec solũ adhuc ęgrotãtes, sed etiã quo tẽpore à morbis se recolligũt, prõptè ex quouis delicto læduntur. Quocirca per omnẽ insignẽ læsionẽ vel pręuenire multũ circuitiones cogũt, aut diuersi generis à prioribus quasdã gignũt, à quibus accessionum ordo corrumpitur. Sæpè verò ob implexionem circuitionũ incognitam medicis, ægri visi sunt pati inordinatas accessiones. Sed tales ordinum permutationes reuerà nõ sunt: sed tantũmodo videntur. Quæcunque autem reuerà sunt, aut ob permuta-

Humorum permutatio.

Error in victus ratione.

Febris æqualiter affligentis increscentis & decrescentis causa.

Morborũ circuitione & sine circuitione infestãtiũ discrimen.

tionẽ humorũ cõmittentiũ febres, aut ob errorẽ in victus ratione efficiũtur. Reliquũ porrò synochorum genus (quarum totum tẽpus vna accesʃio est, aut semper æqualis, aut decrescens, aut increscens vsque ad iudiciũ) ex tali causa fieri solet, qualem omniũ febrium Praxagoras statuit, humorũ in caua vena putredinem esse existimãs, sed absolutior sermo ac verior hoc modo euadet. Quicunq; circuitionibus quibusdã repetunt morbi, partium superueniunt dispositionibus, vel mittentiũ, vel suscipiẽtiũ, vel gignẽtium, vel trahentiũ excrementa, eo quo paulò suprà diximus modo. Qui verò sine circuitione fatigant, in his nullus locus peculiaris affectus est: sed humores in venis & arteriis omnibus, maximeq; qui in maximis & calidisʃimis sunt, aut ob aliquã aliam causam, vt in diariis, aut etiam ob putredinẽ fer uefacti, accendunt febrem vnã continuam, ab initio vsque ad finem minimè intermittentẽ, eatenus durãtem, ac deũrentẽ hominẽ, quoad gignentes eã humores sint cõsumpti, aut concocti, aut vtrunque pasʃi.

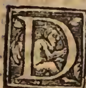
SECVNDI ET VLTIMI
LIBRI GALENI DE DIFferentiis febrium
finis.

INDEX CAPITVM PRIMI LIBRI.

*

Finis capitum primi libri.

INDEX CAPITVM SECVNDI LIBRI.

De

INDICIS CAPITVM FINIS.

*

INDEX EORVM QVAE HIS DVOBVS LIBRIS CONtinentur, prior numerus, librum: secundus, caput indicat.

A

Ar

Init

Pitu

Q.

R

INDICIS FINIS.

Lugduni,

EXCVDEBANT

PHILIBERTVS ROLLETVS,

ET BARTHOLOMAEVS

FRAENVS,

IMPENSIS HONESTIS-

SIMORVM VIRORVM

GVLIELMI ROVIL-

LII, ET ANTONII

CONSTAN-

TINI.

